

POSTAWY TWÓRCZE W ŚRODOWISKU GDAŃSKIM
malarstwo – rzeźba – grafika

82/76

POSTAWY TWÓRCZE W ŚRODOWISKU GDAŃSKIM
malarstwo — rzeźba — grafika

WARSZAWA — ZACHĘTA — PLAC MAŁACHOWSKIEGO 3

CENTRALNE BIURO WYSTAW ARTYSTYCZNYCH w WARSZAWIE
BIURO WYSTAW ARTYSTYCZNYCH w SOPOCIE
ZWIĄZEK POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW w GDAŃSKU

ekspozycja wystawy: Kajetan Pakszys
opracowanie graficzne katalogu: Jerzy Krechowicz
zdjęcia: Tadeusz Chmielowiec, Jerzy Hajdul

Gdyby mieć skłonność do komplikowania spraw — można by podłożyć parę lub kilka formuł czy zasad, którymi powodowali się organizatorzy, nadając ten właśnie kształt i tę zawartość wystawie gdańskich plastyków w „Zachęcie”. A więc — być może — rozładowując typowy dla środowiska młodego kompleksu tradycji artystycznej — chciano zaprezentować twórczość aż trzech (a może już i... czterech!) pokoleń plastyków działających dziś na Wybrzeżu; być może — zakładano demonstrację nowych przyczynków do teorii widzenia tego świata, powstałych w charakterystycznym klimacie powagi, w klimacie który można także odczuwać — Twoja sprawa, widzu — jako umiarkowanie zachowawczy, trochę estetyzujący; a może — trzeba po prostu traktować tę ekspozycję jako przeniesienie do Warszawy zwyczajnej wystawy okręgowej. Wydaje się, że właśnie tak.

Środowisko istnieje lat dopiero trzydzieści. Jeśli pominąć parę momentów przełomowych, znaczących w jego historii — istnieje w sposób szary, nieefektywny. Pisać jego kronikę, to coś jakby pisać „Dnie i noce”... Ale wspomnijmy słówkiem o owych faktach „przełomowych”, wyznaczających etapy rozwoju środowiska.

A więc, biorąc rzeczy u ich początku: zjechało tuż po wojnie na Wybrzeże, z różnych stron kraju i świata kilku czy kilkunastu plastyków; przywieźli ze sobą przeróżne, cząstkowe tradycje, które zasiane tu — przyjęły

się, wymarły, lub dały interesujące krzyżówki. W latach 1949–1955/6 bardzo wiele nazwisk tutejszych plastyków powtarzało się, w najprzeróżniejszych kombinacjach, w komunikatach o ówczesnych najpoważniejszych nagrodach artystycznych i wystawach krajowych. Powstał termin „szkoła sopocka” używany jako — dość niedookreślony — wyróżnik stylu wybrzeżowych plastyków. W każdym razie „szkoła sopocka” była wówczas synonimem „ładnego socrealizmu”, synonimem jakości, była pojęciem pozytywnym. Ostało się z tamtych lat do dziś kilka obrazów, pozostających w zgodzie z dobrym smakiem i, z przebrzmiałą wprawdzie, estetyką. Mit zaś, którym „szkoła” obrosła, skonsolidował na dłuższy czas środowisko — od wewnątrz i w opiniach o nim. Cement ten bodaj do dziś się nie wykruszył... W roku 1958, jak wicher pojawił się na Wybrzeżu profesor Potworowski; odszedł szybko, pozostawiając fascynację swoją fizyką i metafizyką widzenia... Jednocześnie, co kilka lat, pojawiają się nowe „rzuty” młodych, wprowadzając za każdym razem pewien ferment w środowisko; lecz rzecz ciekawa: nigdy nie uprawiano tu — gdy były modne — tasyzmu, pop- czy op-artu, sceptycznie i bez pośpiechu weryfikowano — tak jak i dziś — artystyczne „nowinki”. Są, są na Wybrzeżu i kontestatorzy — przede wszystkim rekrutują się spośród najmłodszych; kontestują tak jak wszędzie w kraju, czyli trochę w skali teatrzyków studenckich, tj. czasem dowcip-

nie, czasem nieudolnie, lecz nigdy – i niestety – w sposób, który mógłby dokonać przewrotu w światopoglądzie adresata. Przyczyny owego charakterystycznego umiarkowania artystycznej artykulacji? Oczywiście – klimat! W przenośni i bez niej... A jest on – ów klimat, pejzaż – na Wybrzeżu nieco zamglony, deszczowy, szarawy, horyzont zatarty, kolor stonowany – bez jaskrawości i wybuchów. Można sądzić, że i odczucia człowieka żyjącego w takim klimacie, w takim krajobrazie nie są zbyt gwałtowne, brutalne, krzykliwe w swoim wyrazie; zwraca on uwagę na detal, kontempluje różnice... między jednym zielonkawym brązem a drugim. I staje się to problemem malarskim. Podobnie z rzeźbą: w dużym uogólnieniu można odbierać owe szlachetnie wyważone, pięknie i z najwyższą perfekcją realizowane w trudnym materiale formy – z lekka archaiczne czy nawet archetypiczne, niekiedy z czytelną aluzją do folkloru – jako wyraz spokojnej, romańskiej sztuki. Warsztat i temperament grafików – również nieźle – określałyby te same przymiotniki... Ale są to sprawy naoczne.

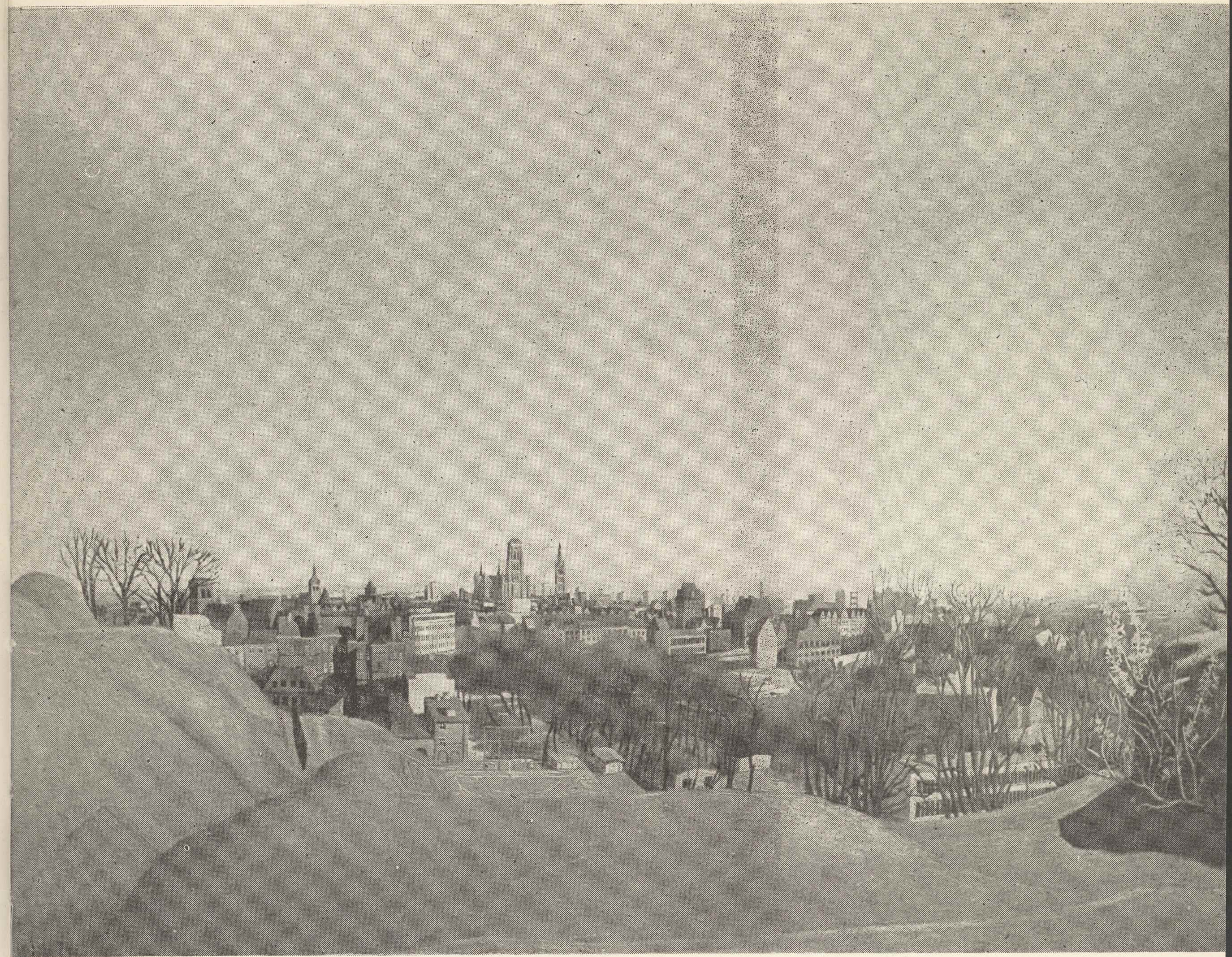
Trójmiasto, jedno z większych miast kraju, sądząc po nikłym odbiorze impulsów z zewnątrz – leży dość daleko od wielkich ognisk życia plastycznego. Wewnątrz – z braku środowiska krytyków, z powodu bardzo luźnych więzi z innymi lokalnymi środowiskami artystycznymi (teatr, telewizja... której imponujący ośrodek znajduje się dopie-

ro w budowie) – nie ma tu przyczyn do istotnych dialogów; grupy, które od czasu do czasu powstają, z założenia zrzekają się wszelkich manifestów artystycznych, zawiązują się – można sądzić – raczej z konieczności życiowych, niżli z tzw. potrzeby ducha.

Ale: bez względu na to, co się powiedziało powyżej – trudno by określić na czym miałyby polegać (sądząc po ich owocach, tj. dziełach) różnice między gdańskim środowiskiem plastycznym a jakimkolwiek innym w kraju. Co do mnie, nie dostrzegam żadnej, może... jedynej, którą różnią się książki telefoniczne: w krakowskiej nazwiska są inne, w gdańskiej inne; dzieła zaś różnią się między sobą – ot, odwołajmy się choćby do sopockich „Porównań” z lata ubiegłego roku – ponieważ są przypisane do nazwiska, do autora, do indywidualności... Jednakże od wrażenia niejakiej odrębności gdańszczan opędzić się trudno, choć nie leży ona wprost na płaszczyźnie dokonań artystycznych, a raczej w sposobie bycia środowiska: charakteryzuje je kontemplacja, nie – akcja! Jest to postawa pozwalająca gromadzić korzyści artystyczne „istnieniem poszczególnym”, luksus, którego można pozazdrościć. Natomiast w skali środowiska oznacza to defensywność; a tej zazdrości już nie ma czego.

Bogdan Justynowicz

malarstwo

MIECZYSLAW BARYLKO

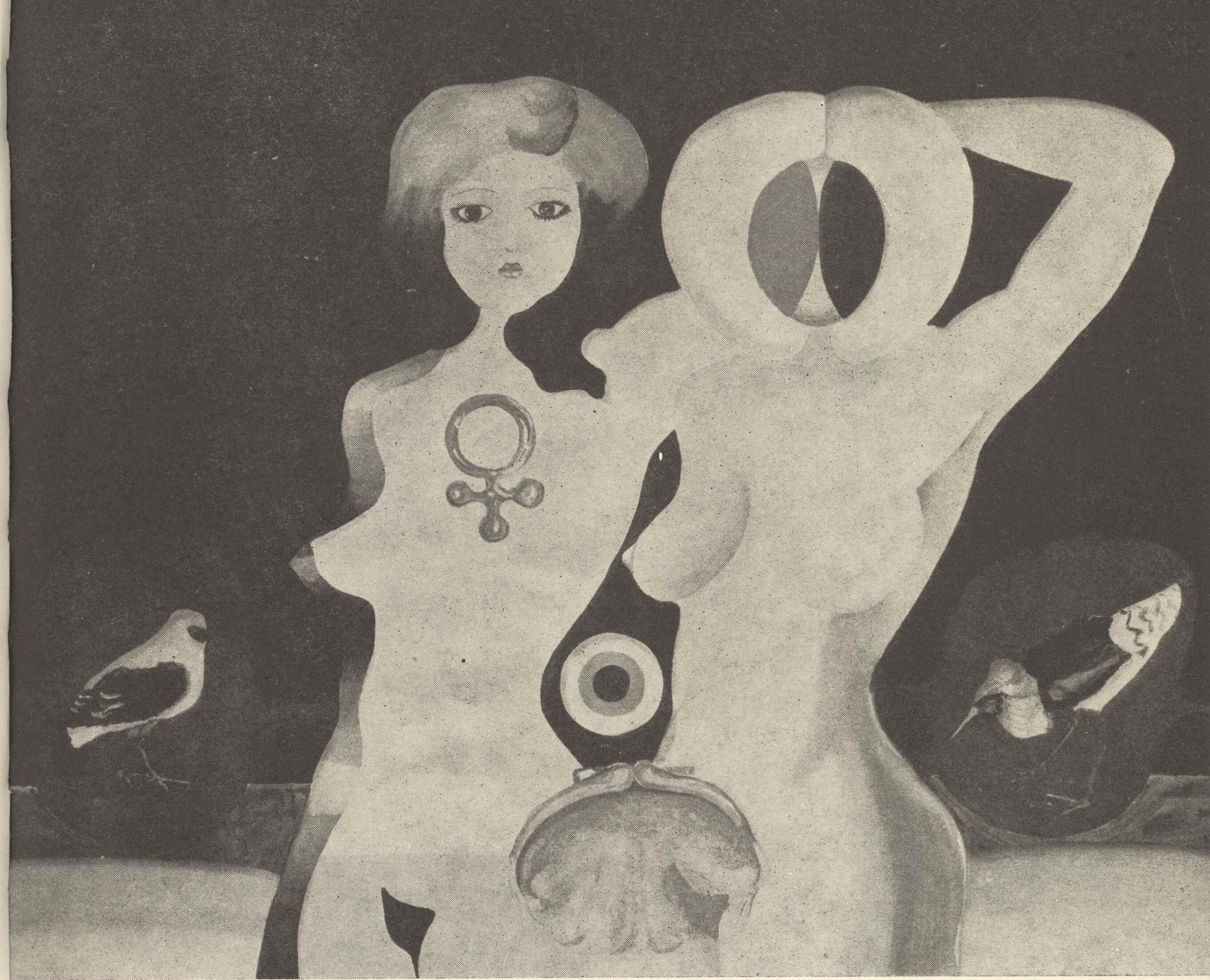
KIEJSTUT BEREŻNICKI

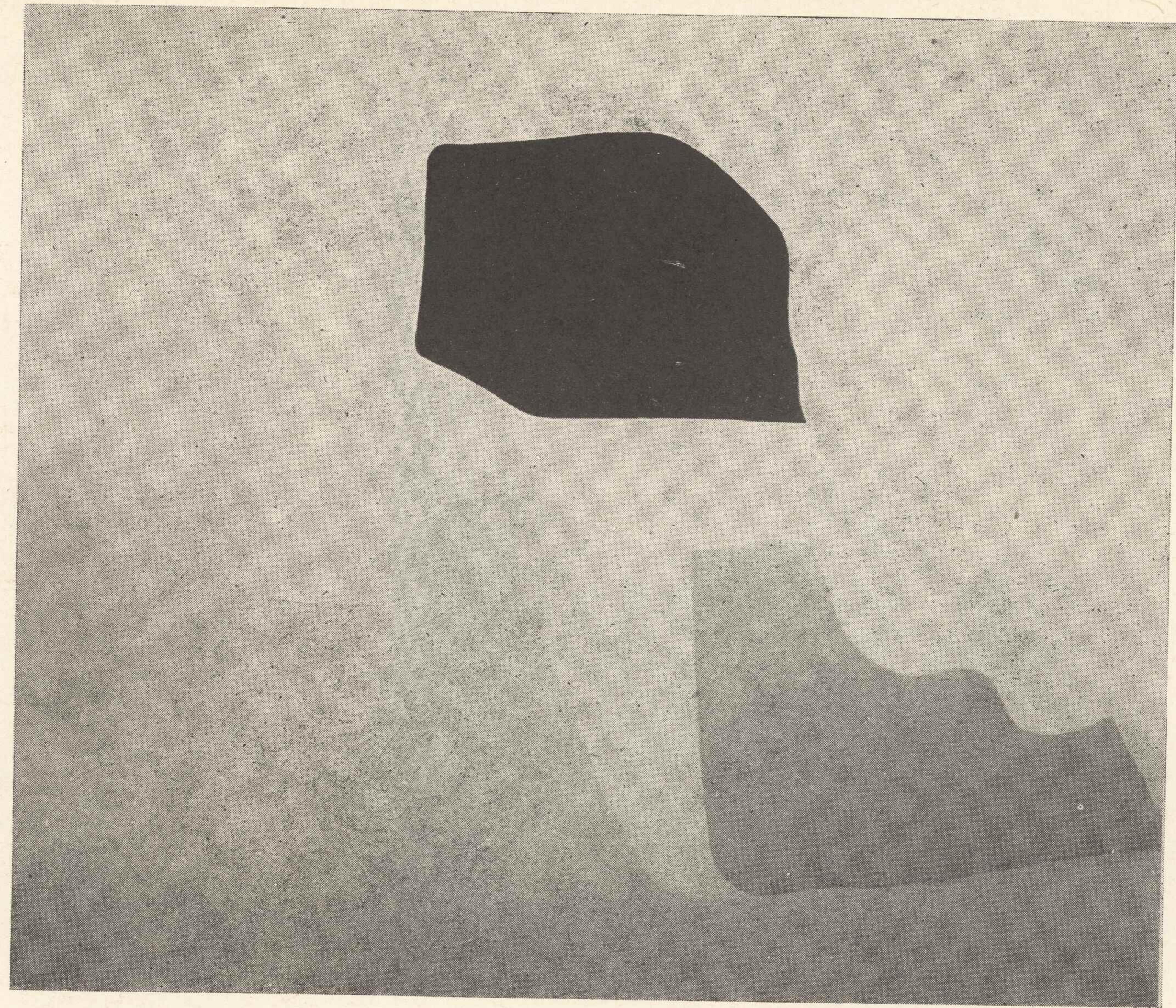
EDWARD BOBER

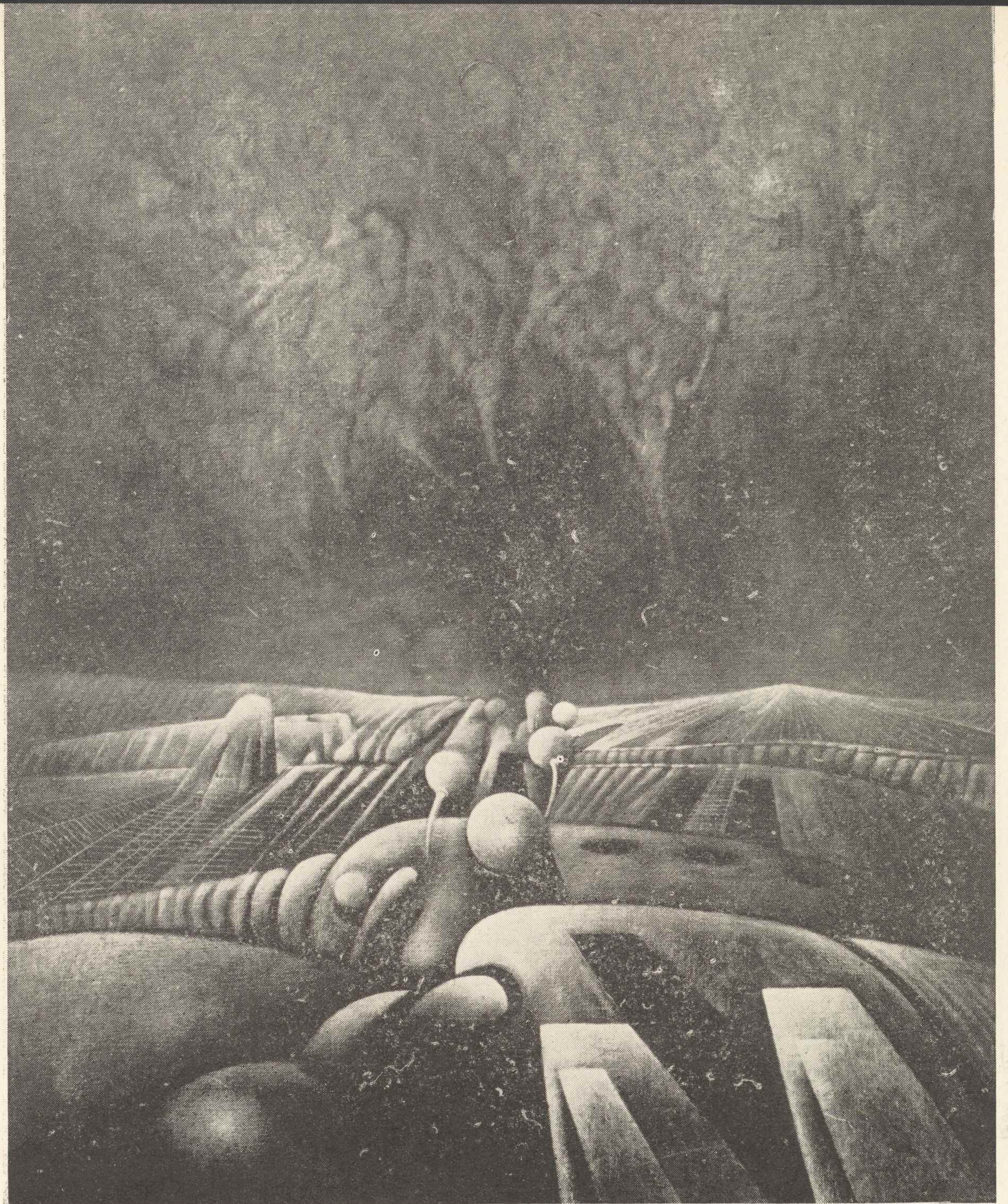
BOHDAN BOROWSKI

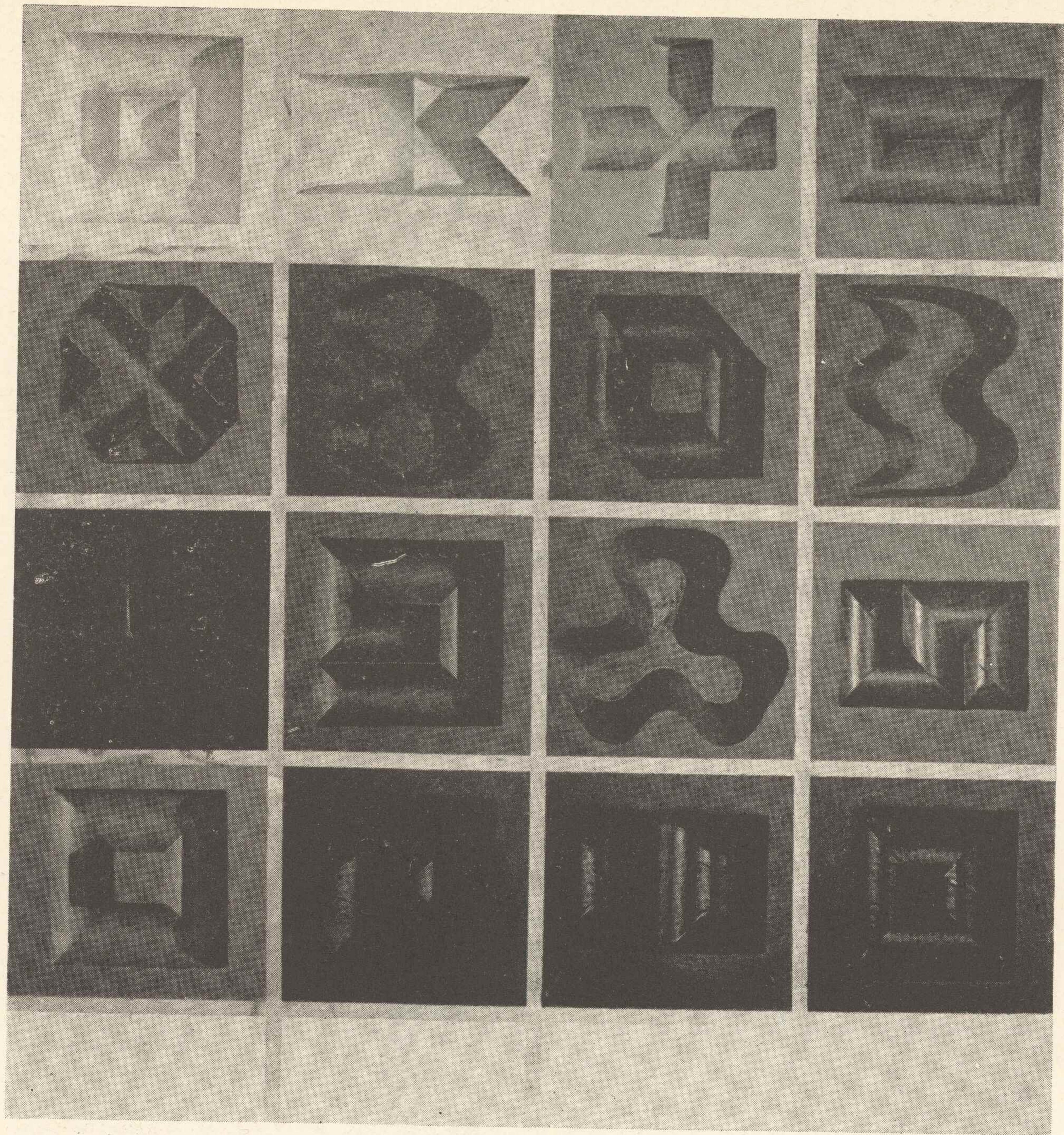
TADEUSZ CIESIULEWICZ

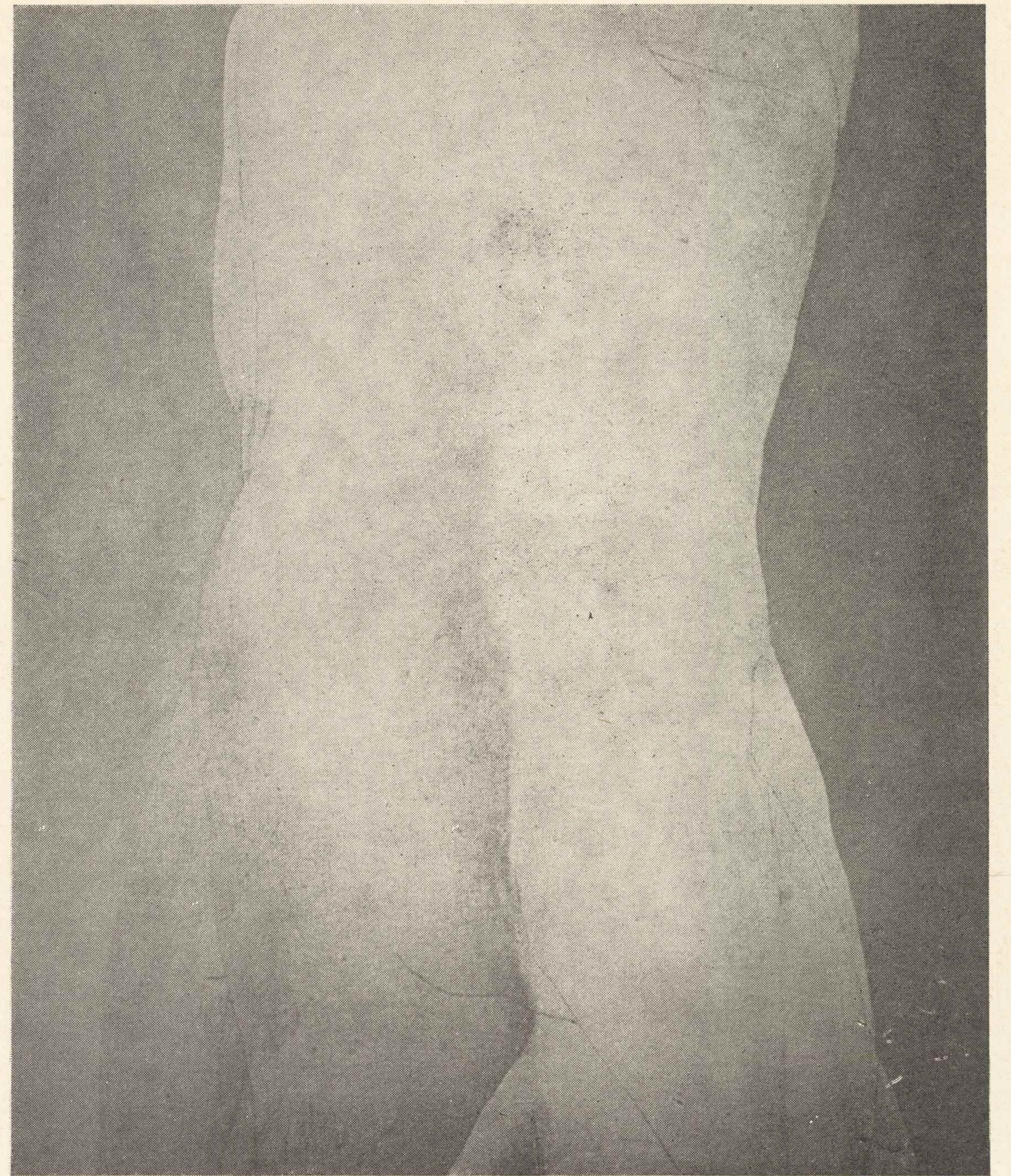
MACIEJ DZENDZEL

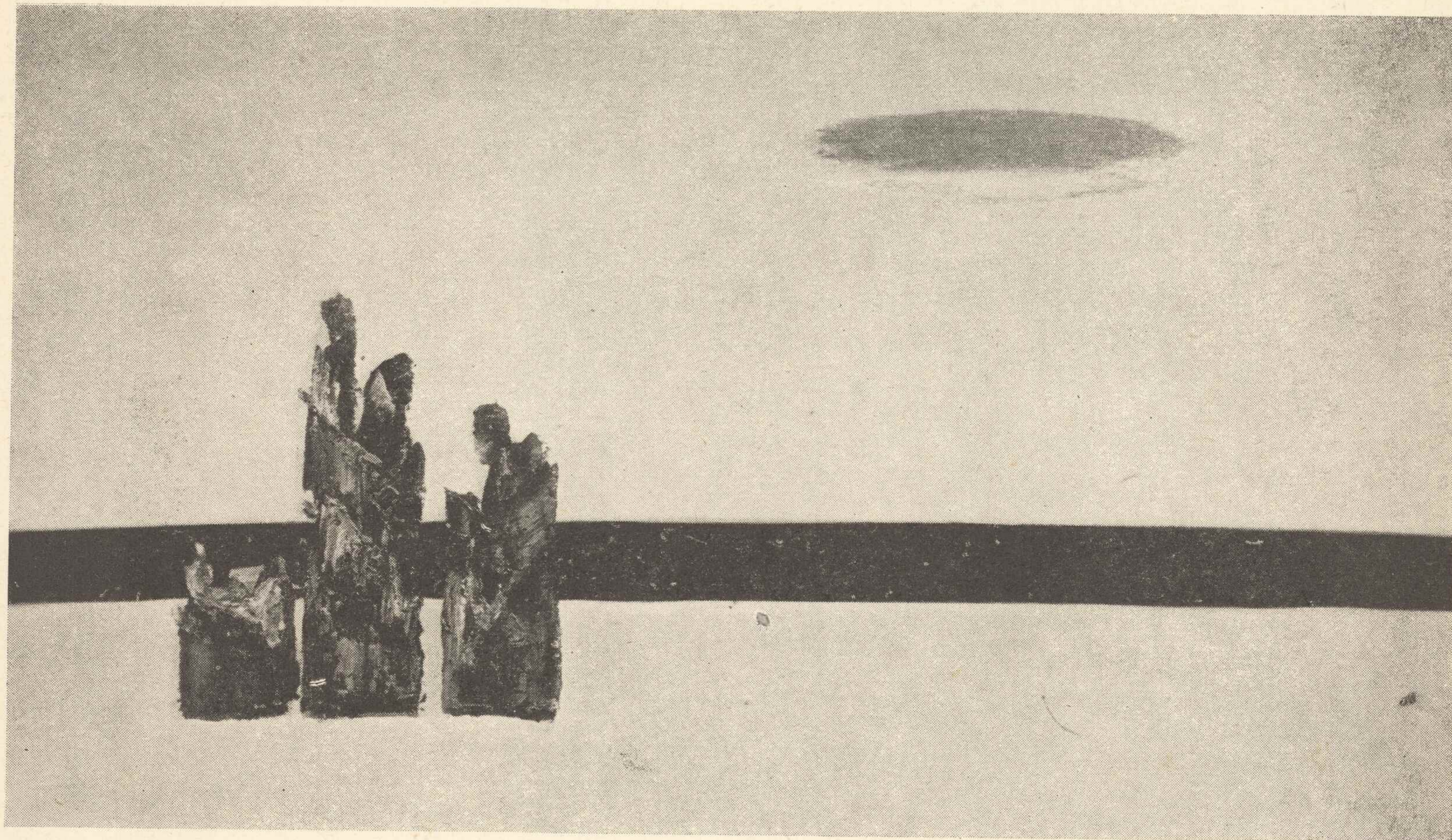
JAN GÓRA

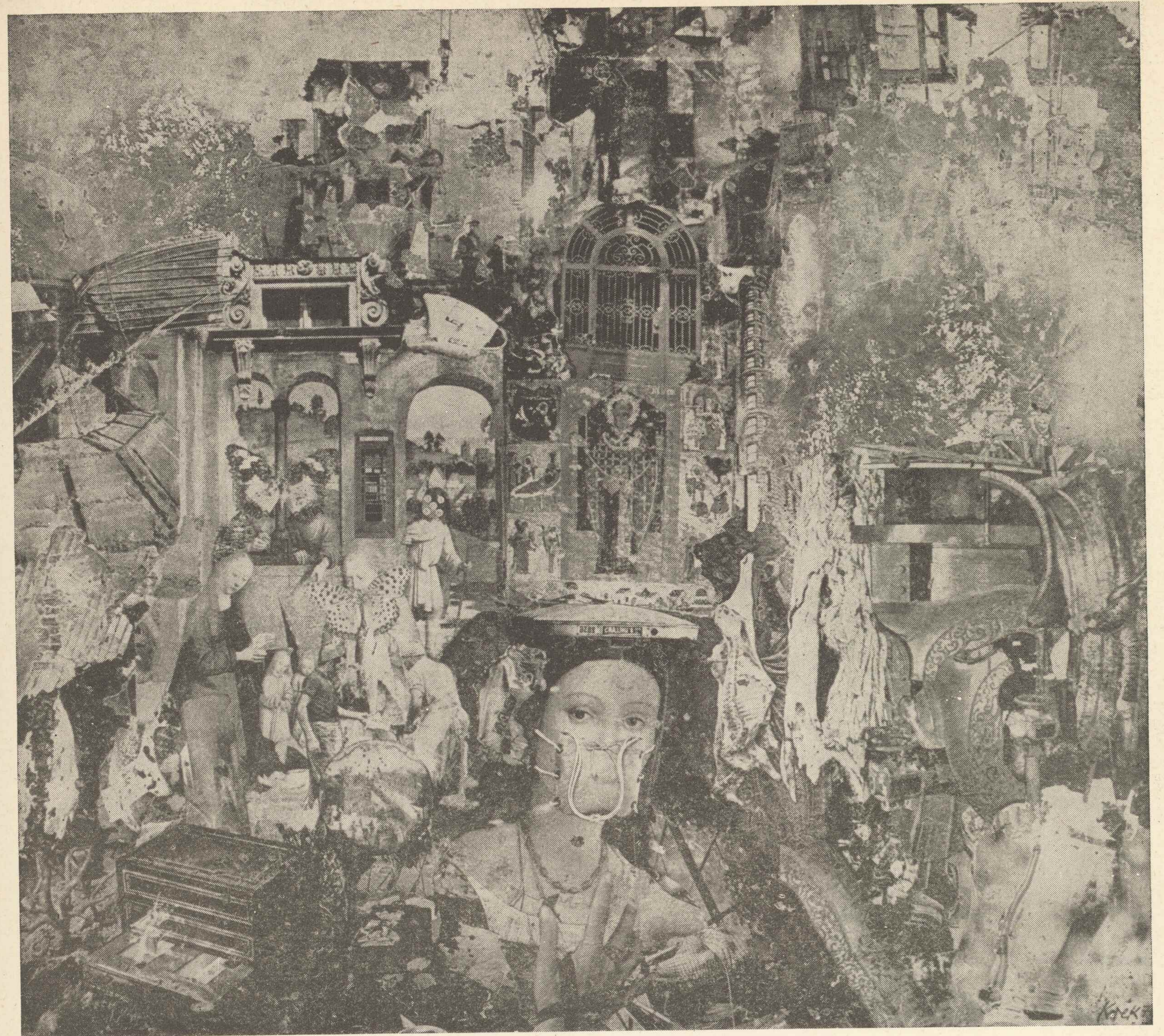
ADAM HARAS

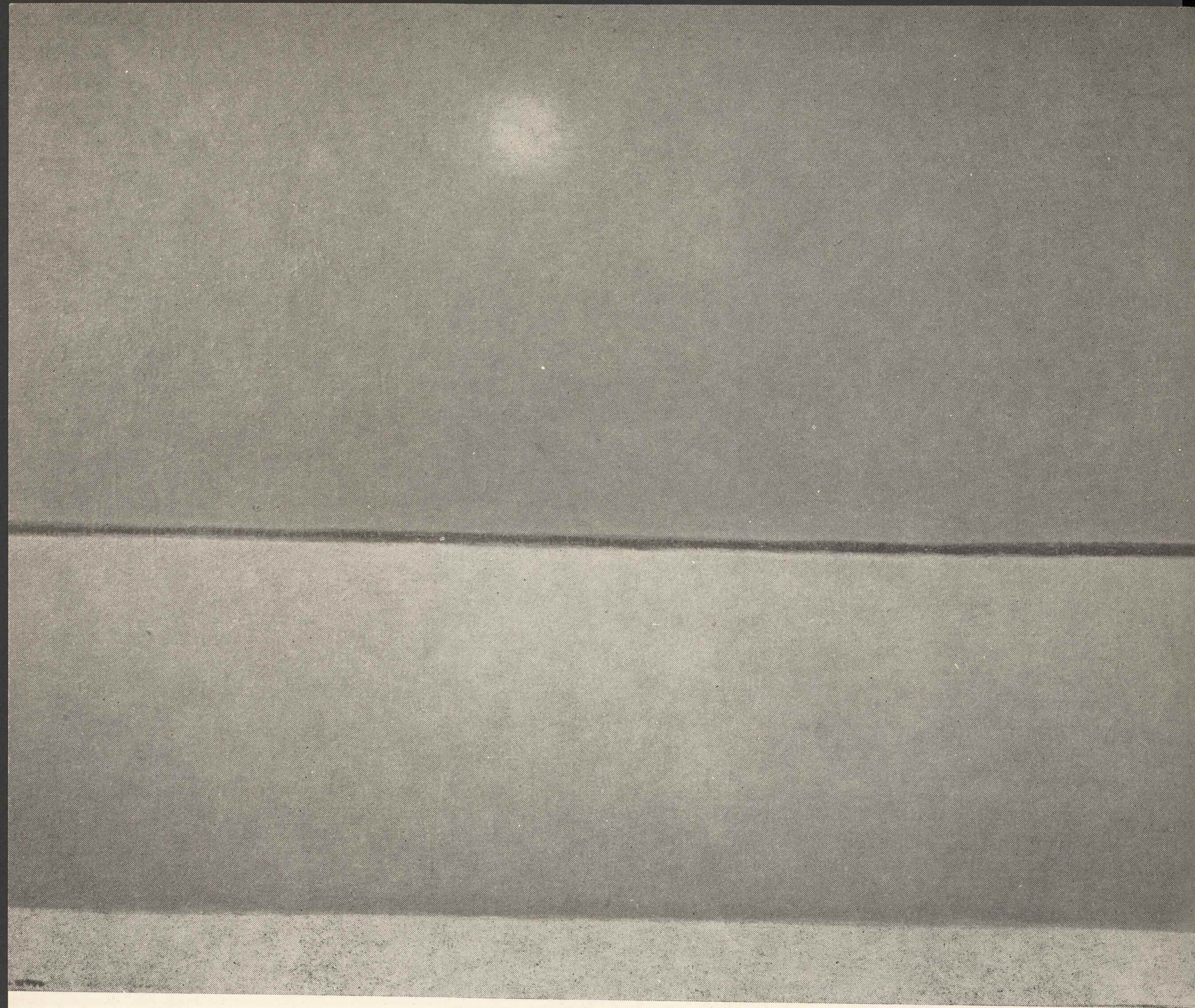
WŁADYSŁAW JACKIEWICZ

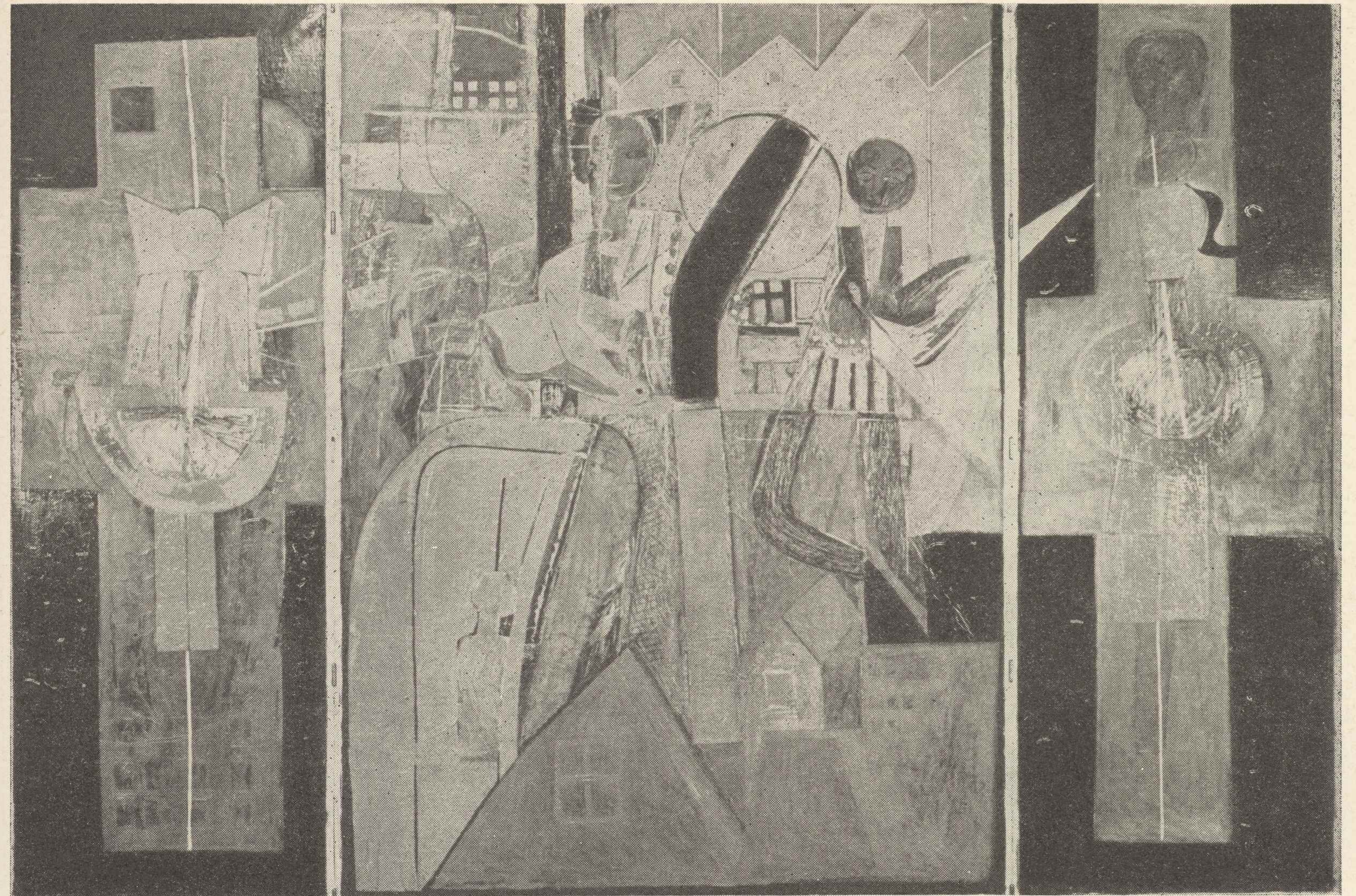
ZDZISŁAW KAŁĘDKIEWICZ

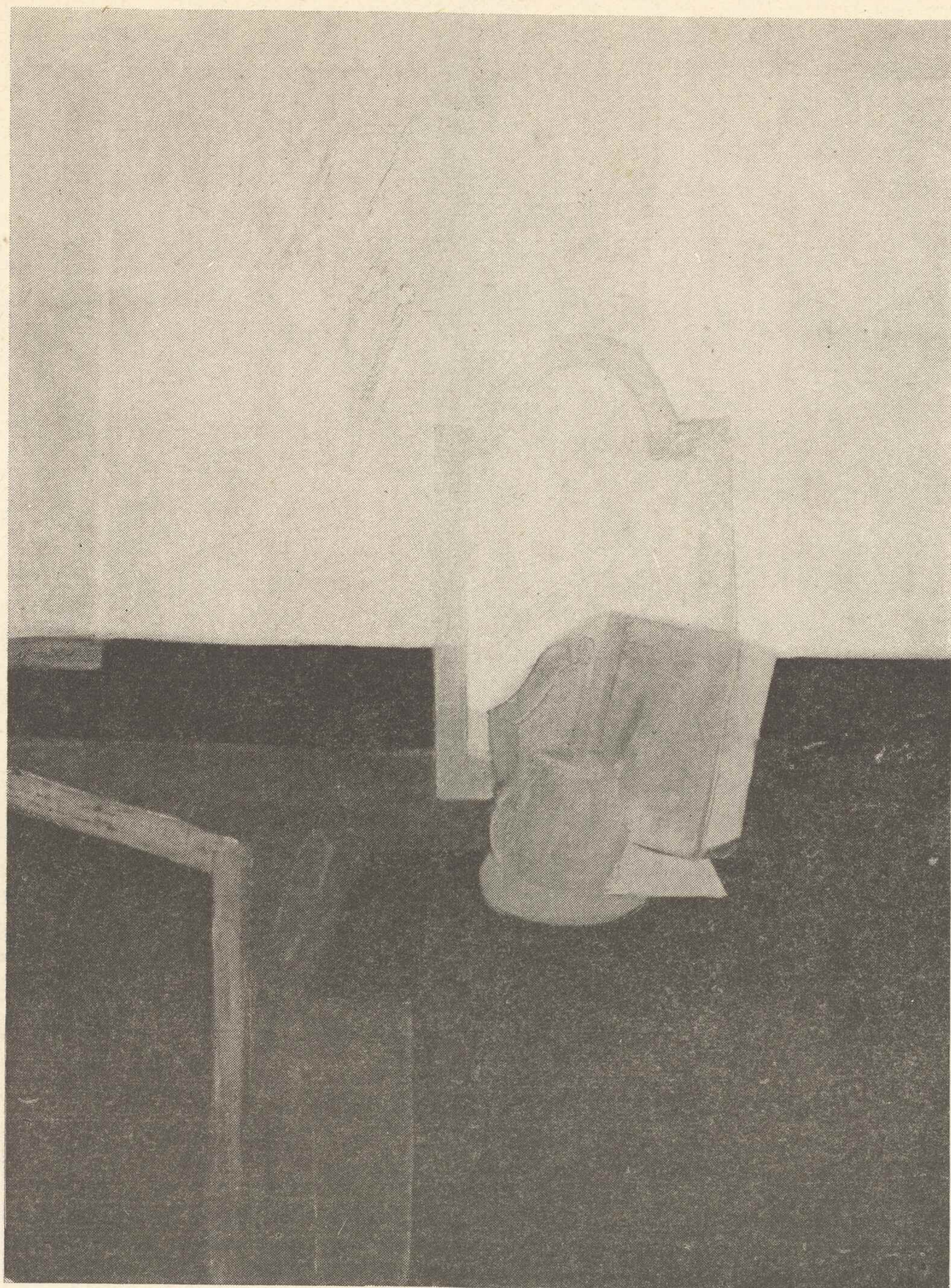
JERZY KRECHOWICZ

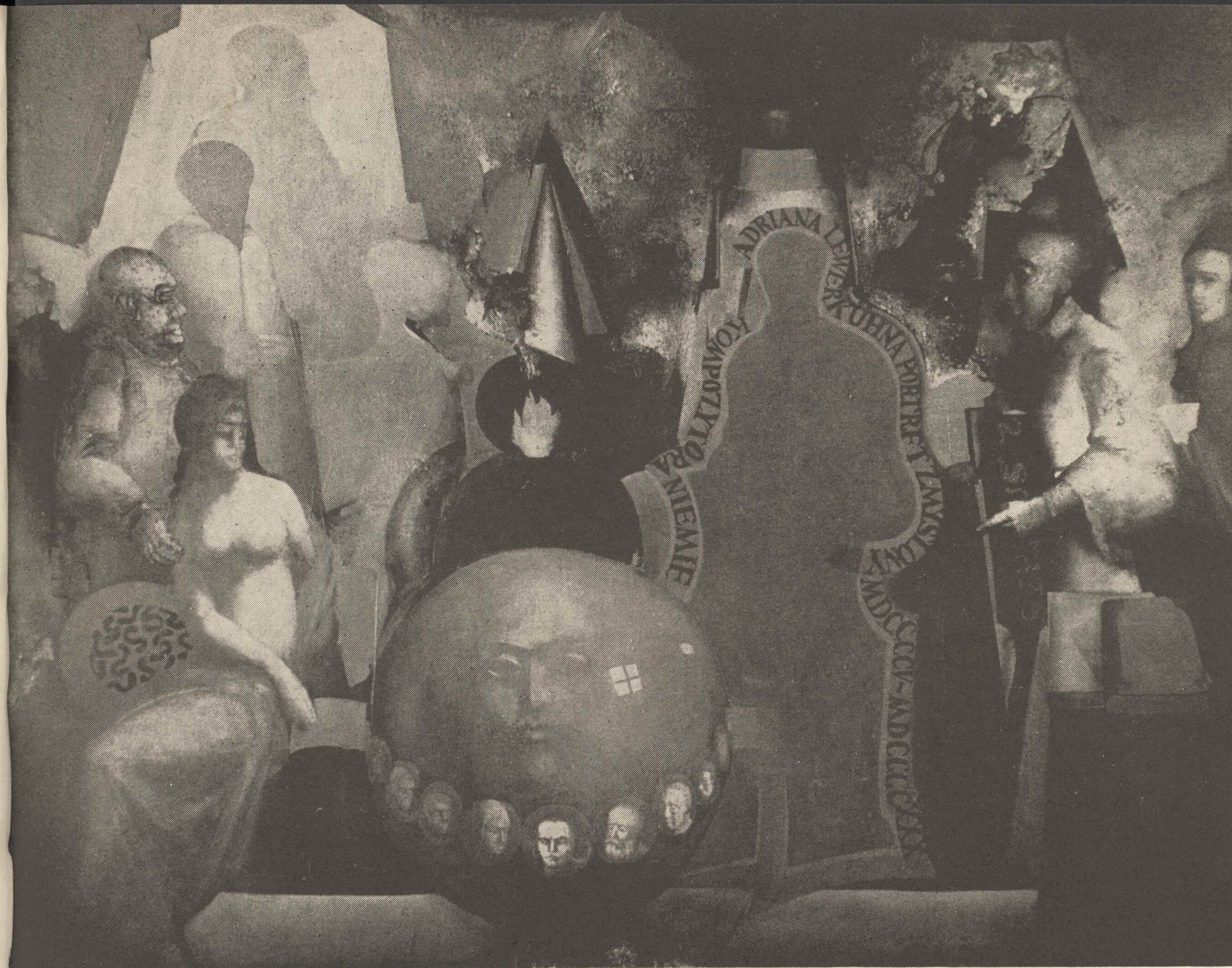
WŁADYSŁAW LAM

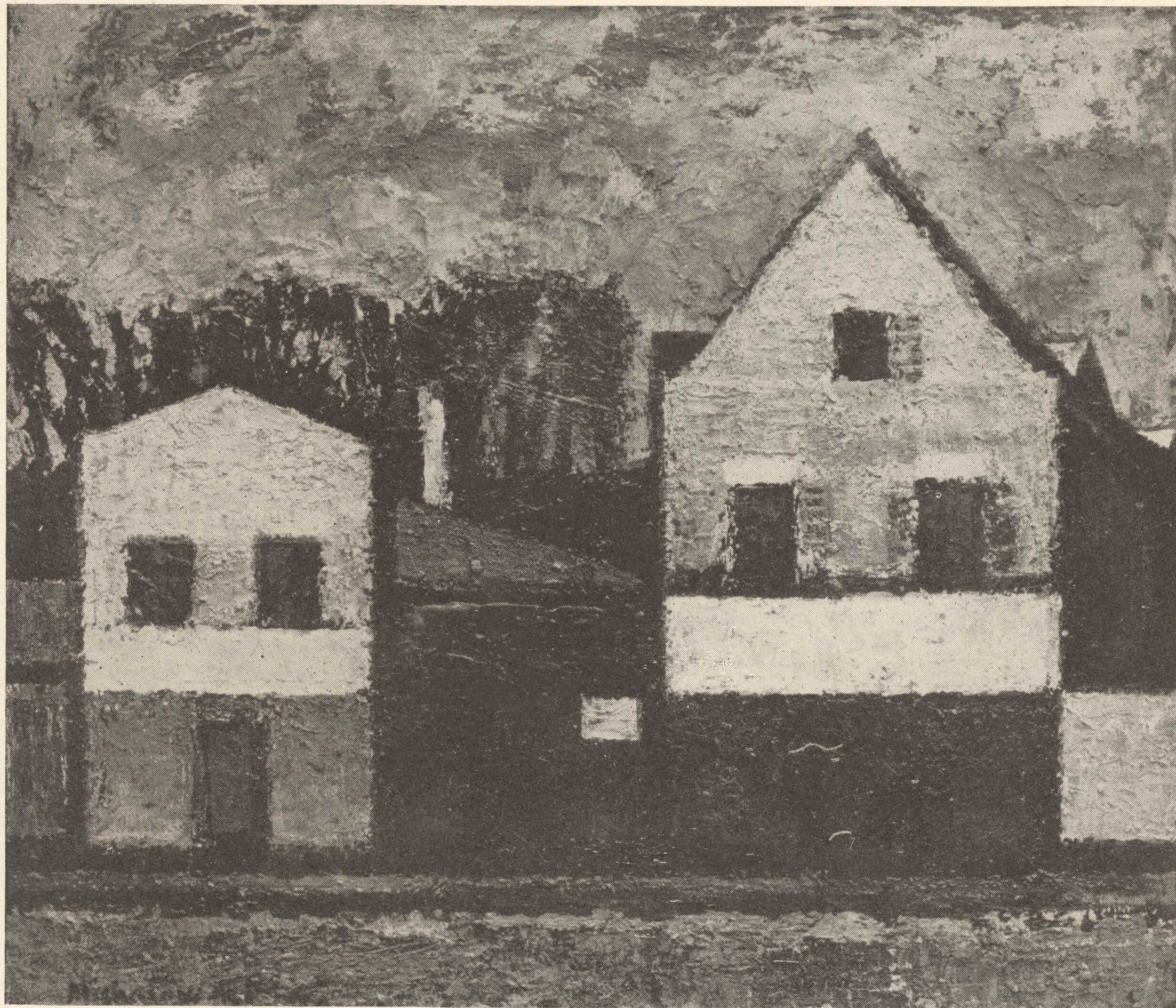
HUGON LASECKI

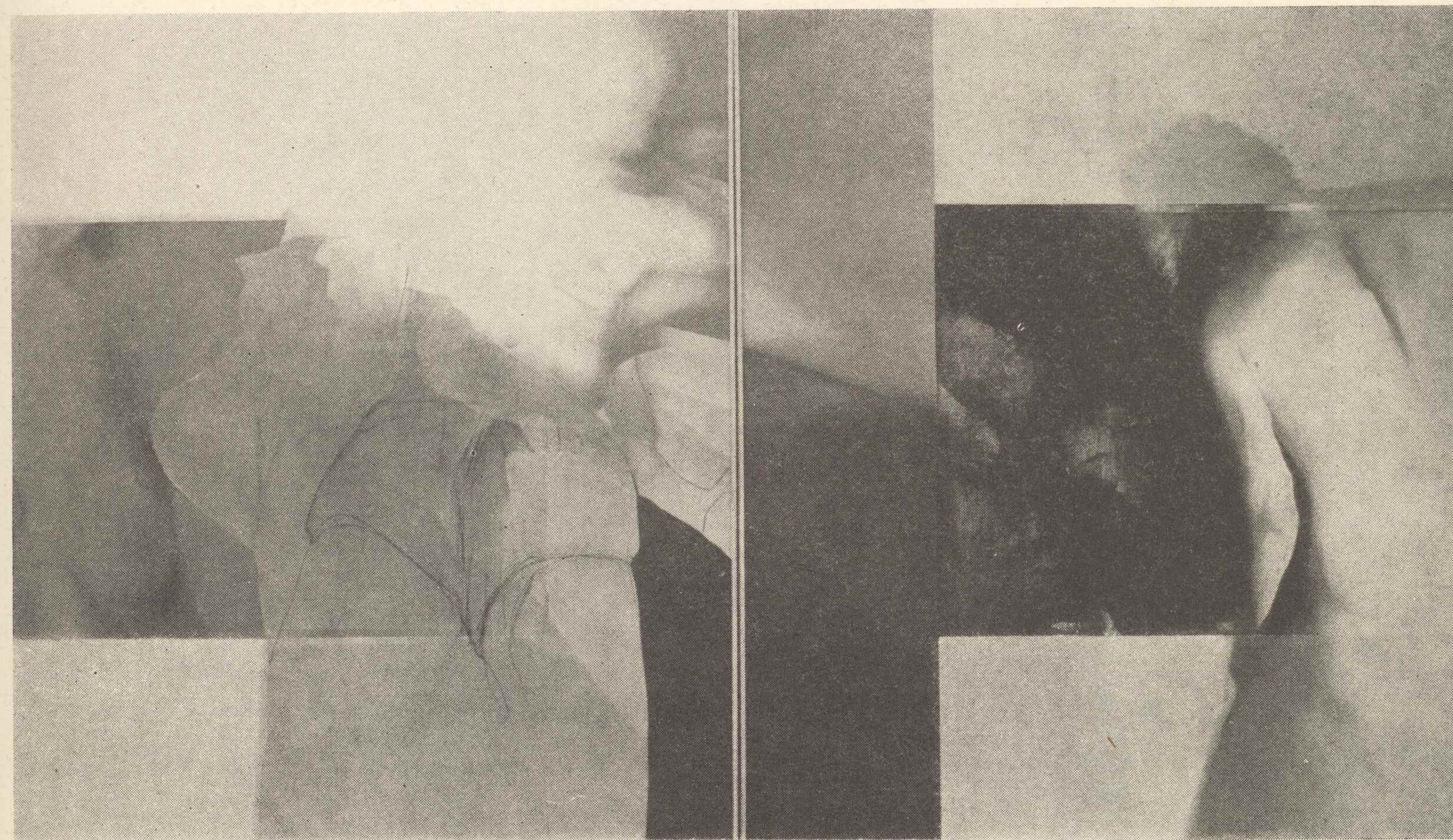
WŁODZIMIERZ ŁAJMING

WIESŁAW MARKOWSKI

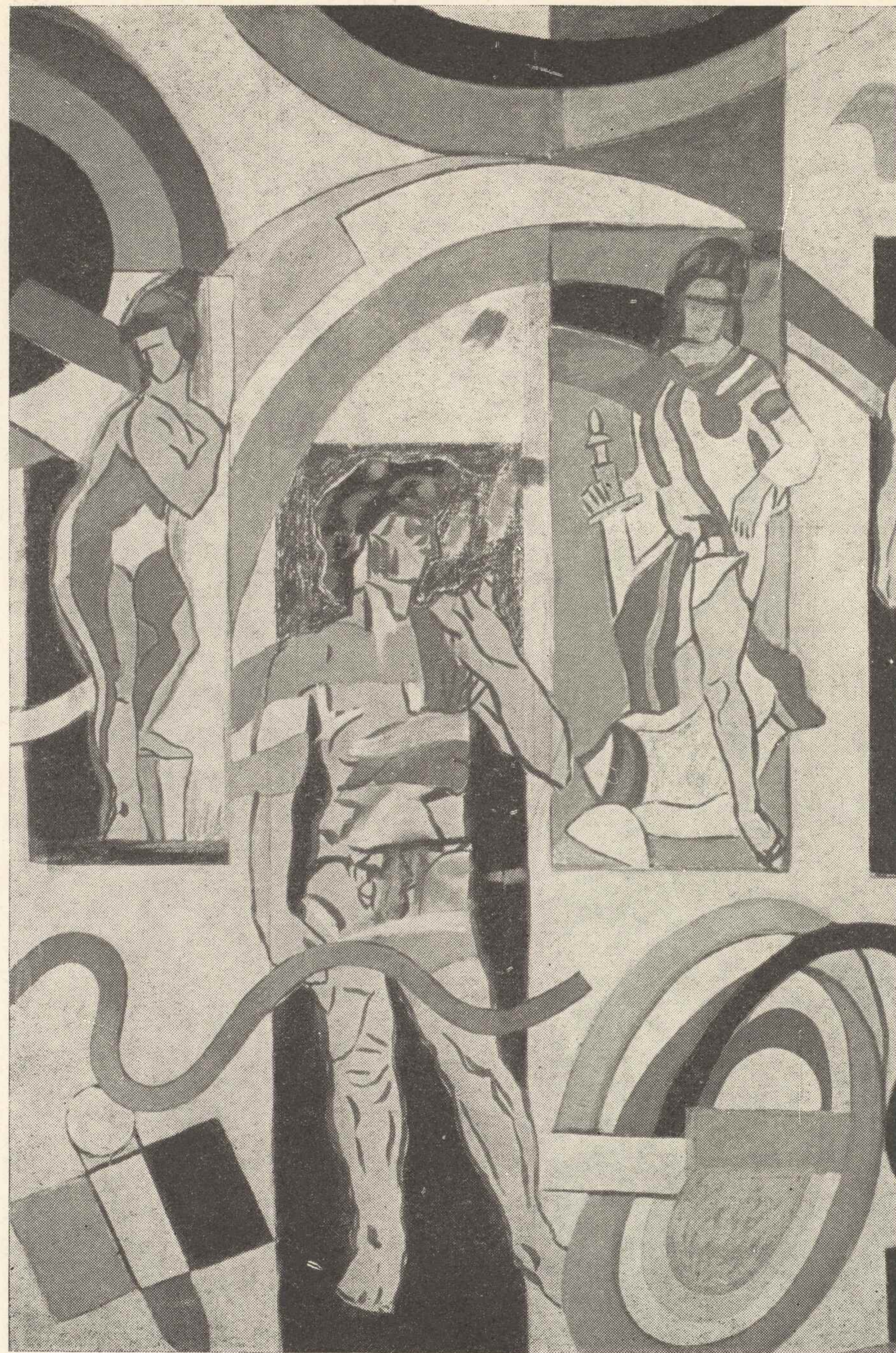
STANISŁAW MICHAŁOWSKI

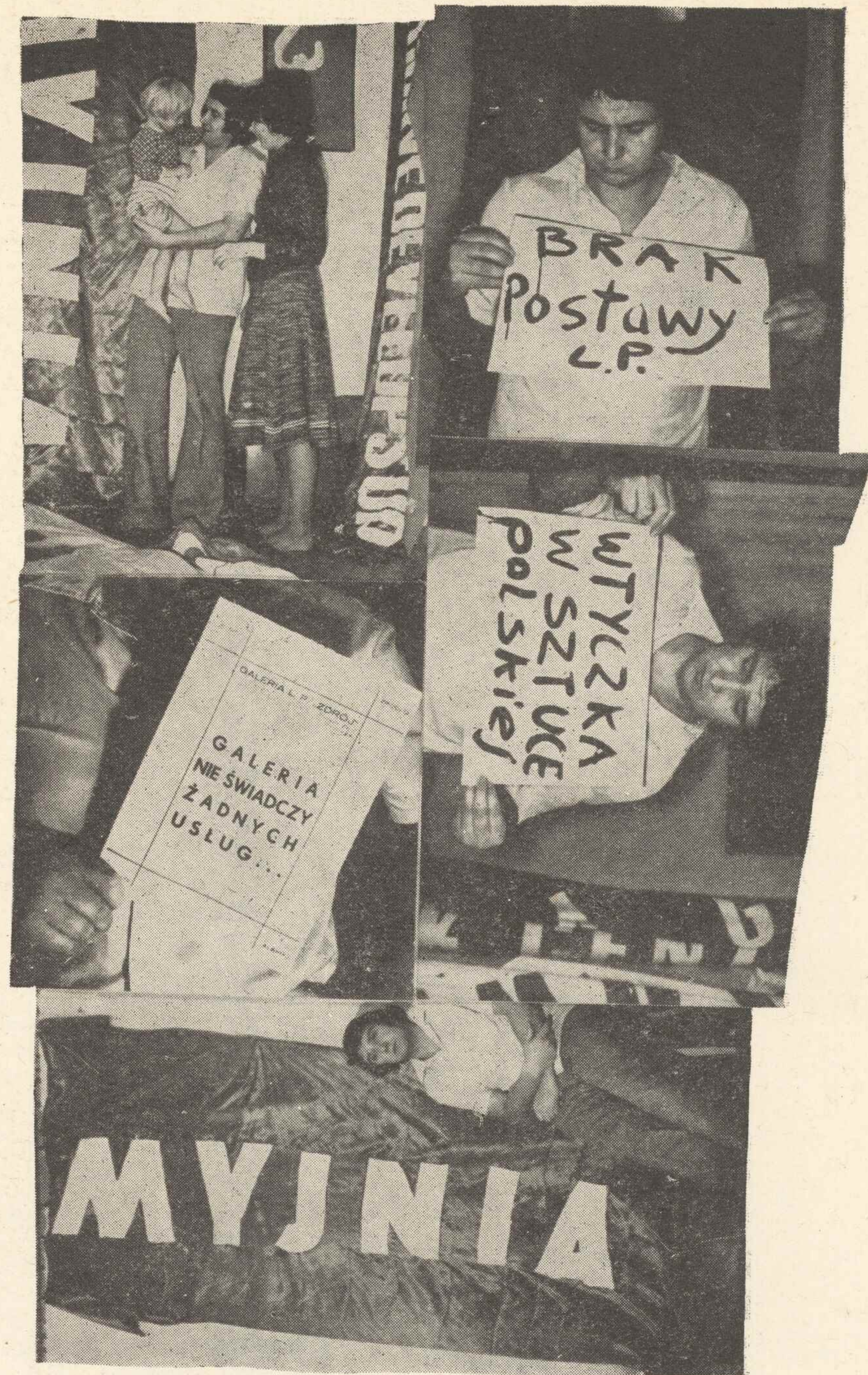
TERESA MISZKIN

MIECZYSLAW OLSZEWSKI

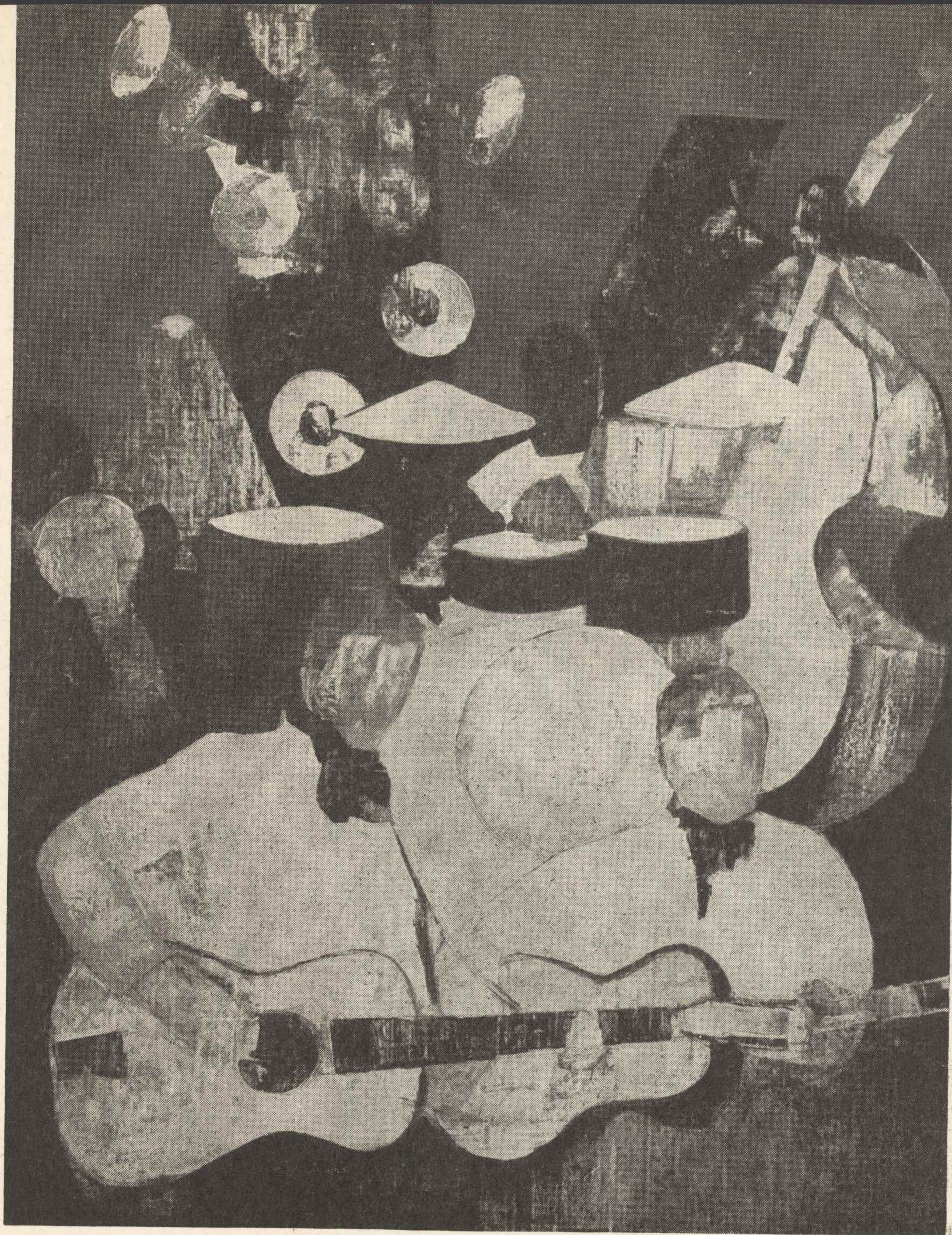
KAZIMIERZ OSTROWSKI

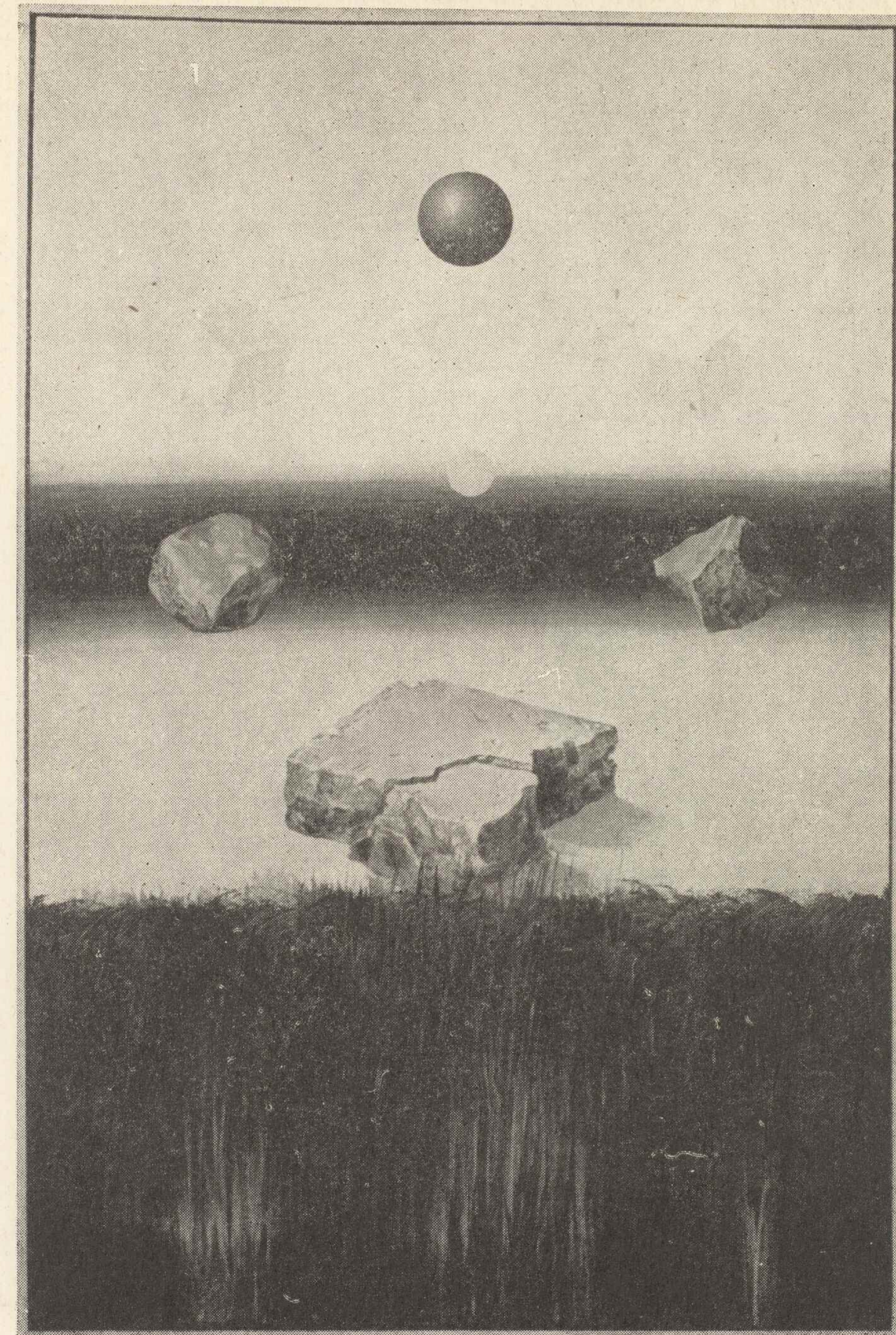
LEONARD PRZYJEMSKI

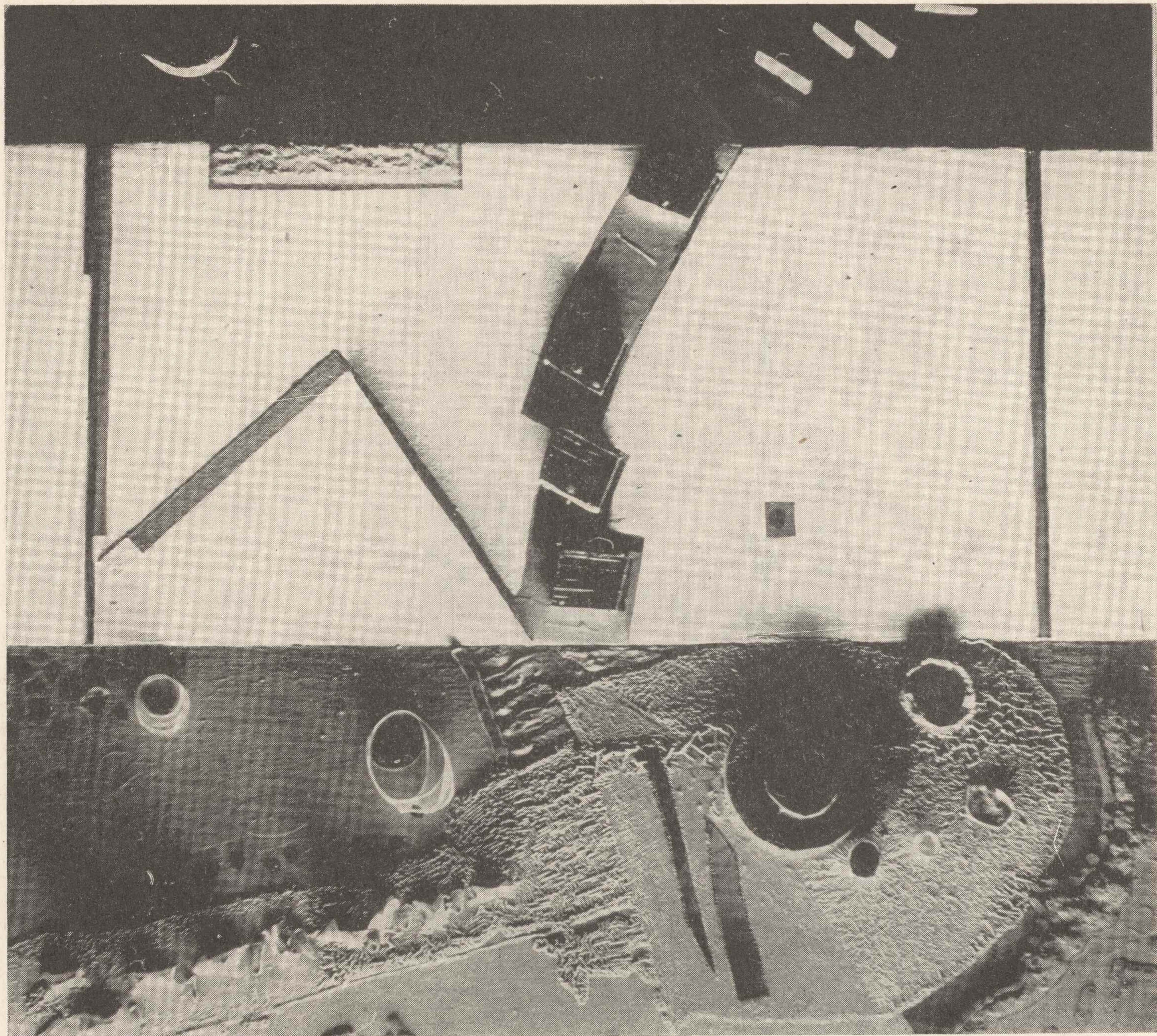
JAN SOŁECKI

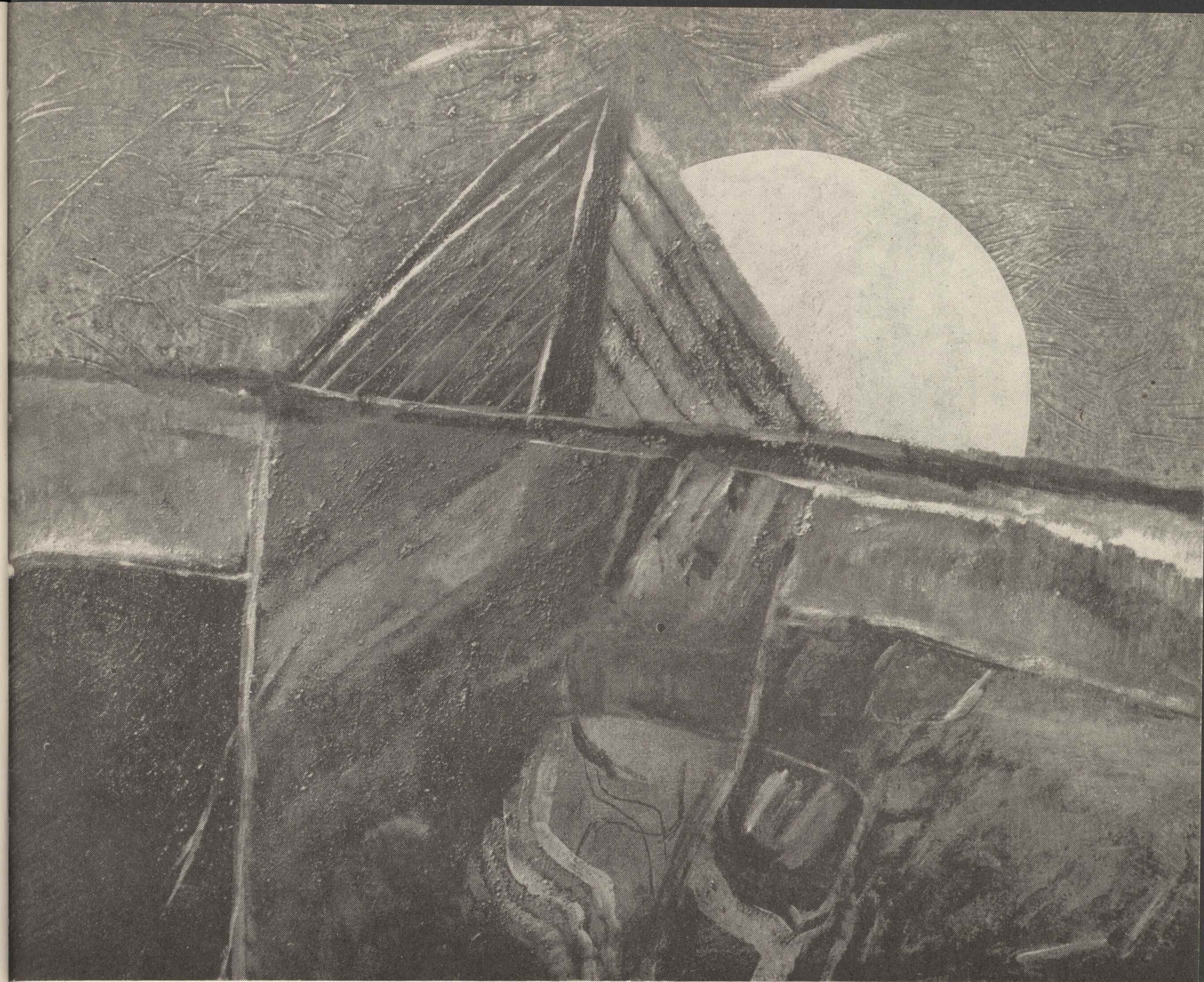
KAZIMIERZ ŚRAMKIEWICZ

CZESŁAW TUMIELEWICZ

ROMAN USAREWICZ

JERZY ZABŁOCKI

PIOTR ZAJĘCKI

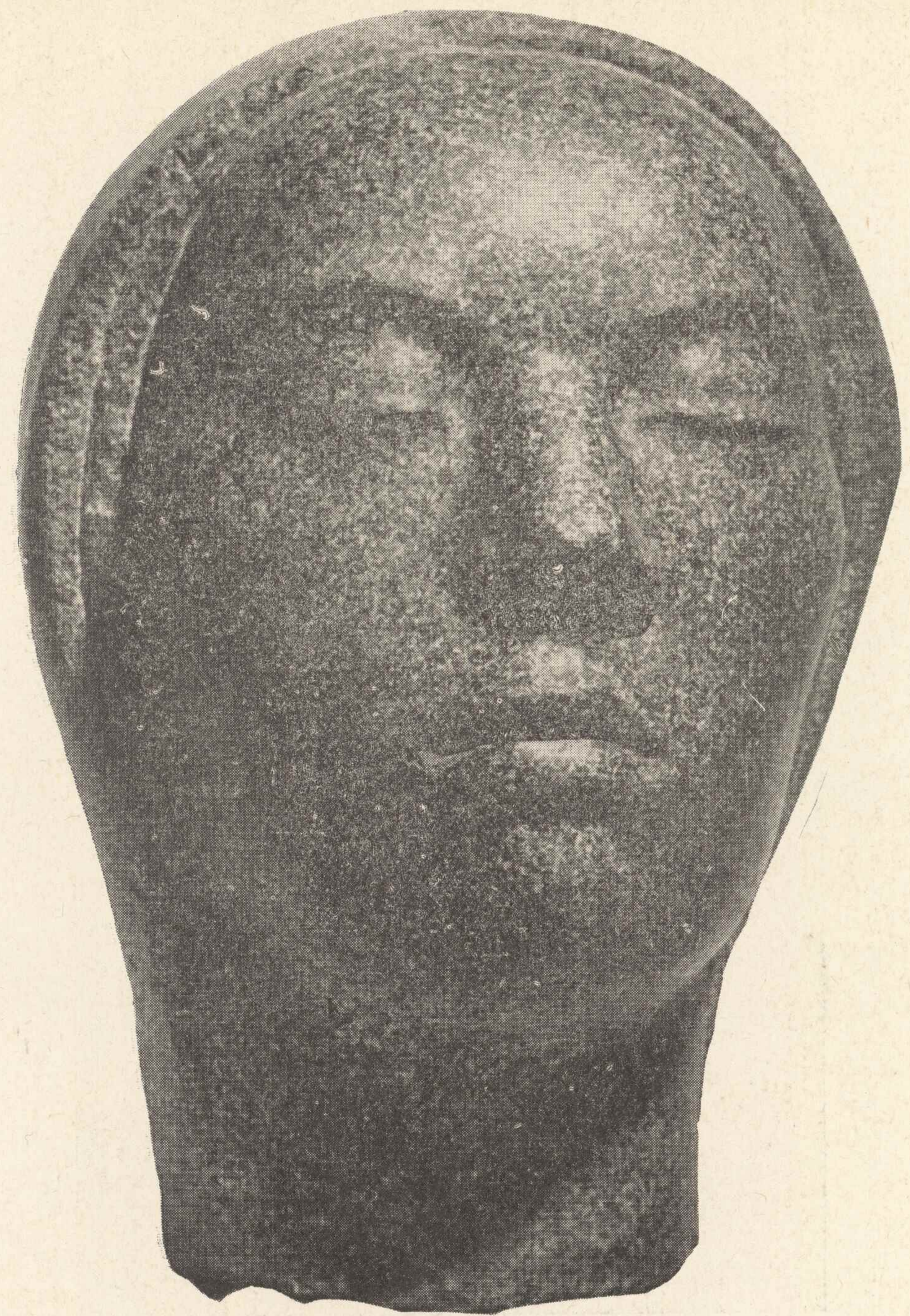
rzeźba

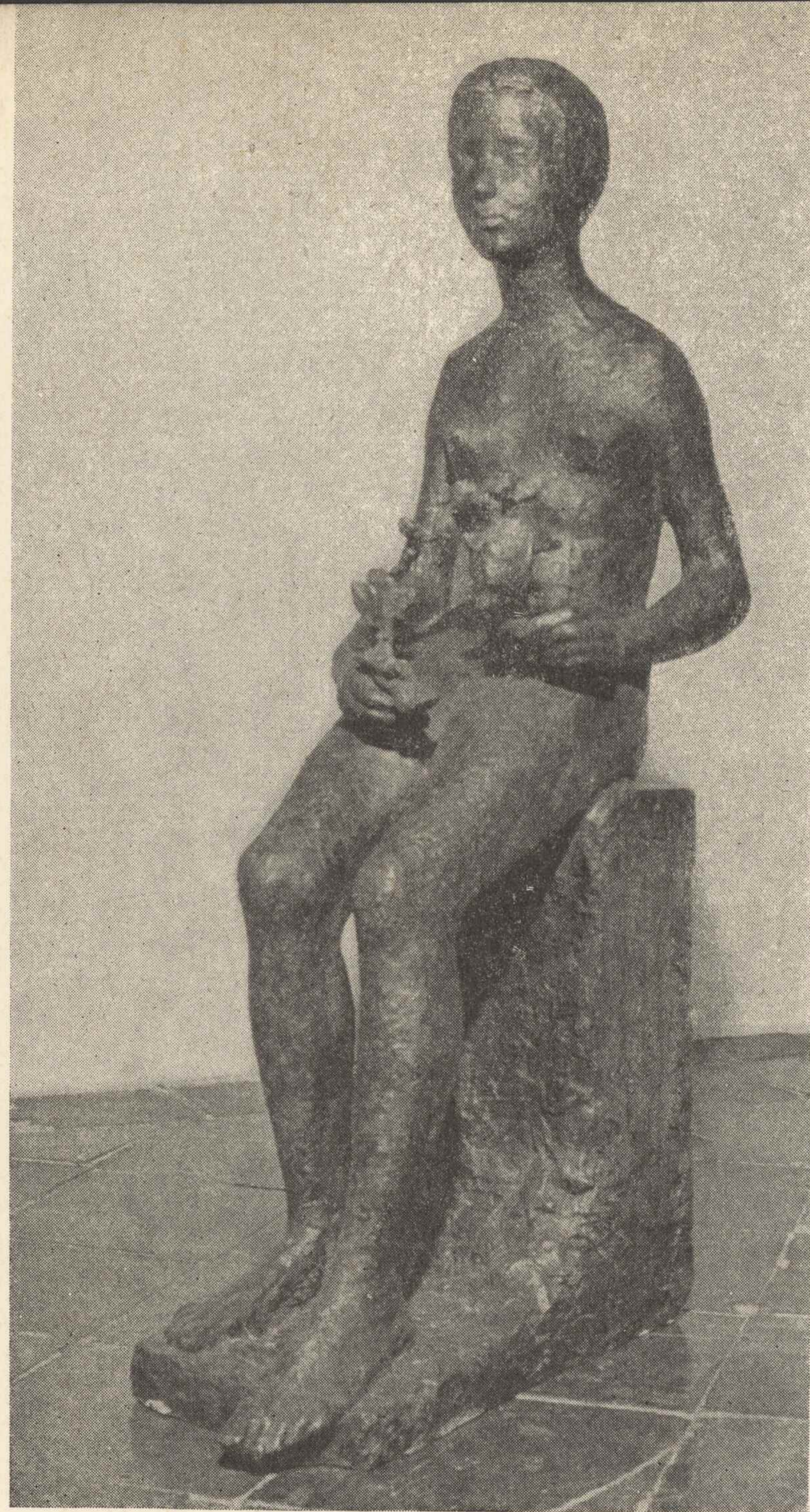
FRANCISZEK DUSZEŃKO

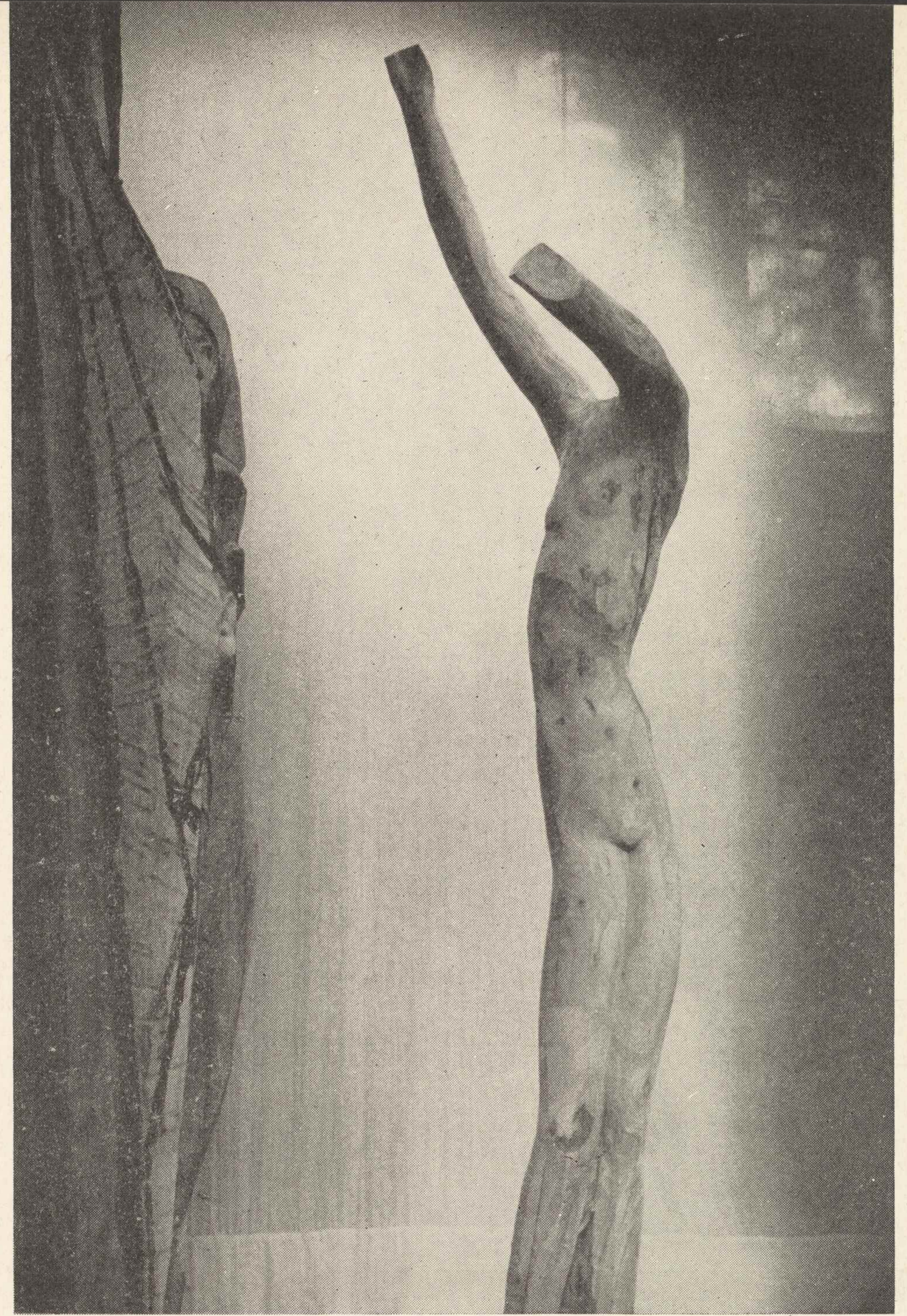
ZDZISŁAW KOSEDA

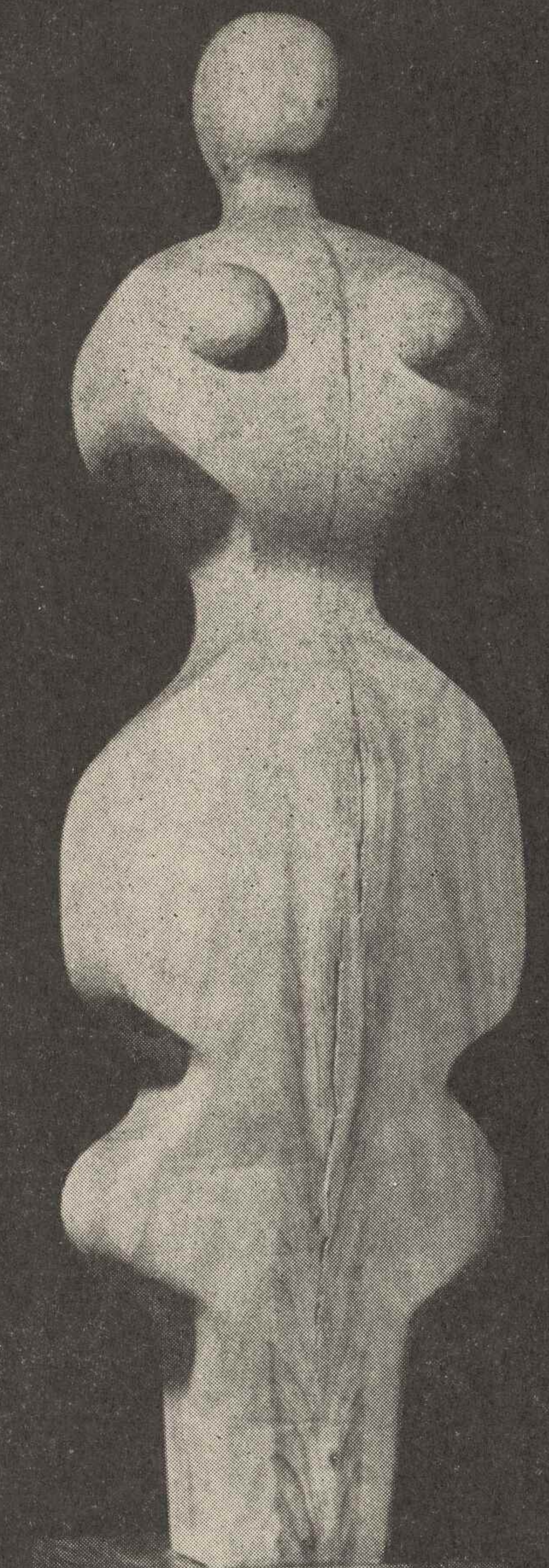
ALFONS ŁOSOWSKI

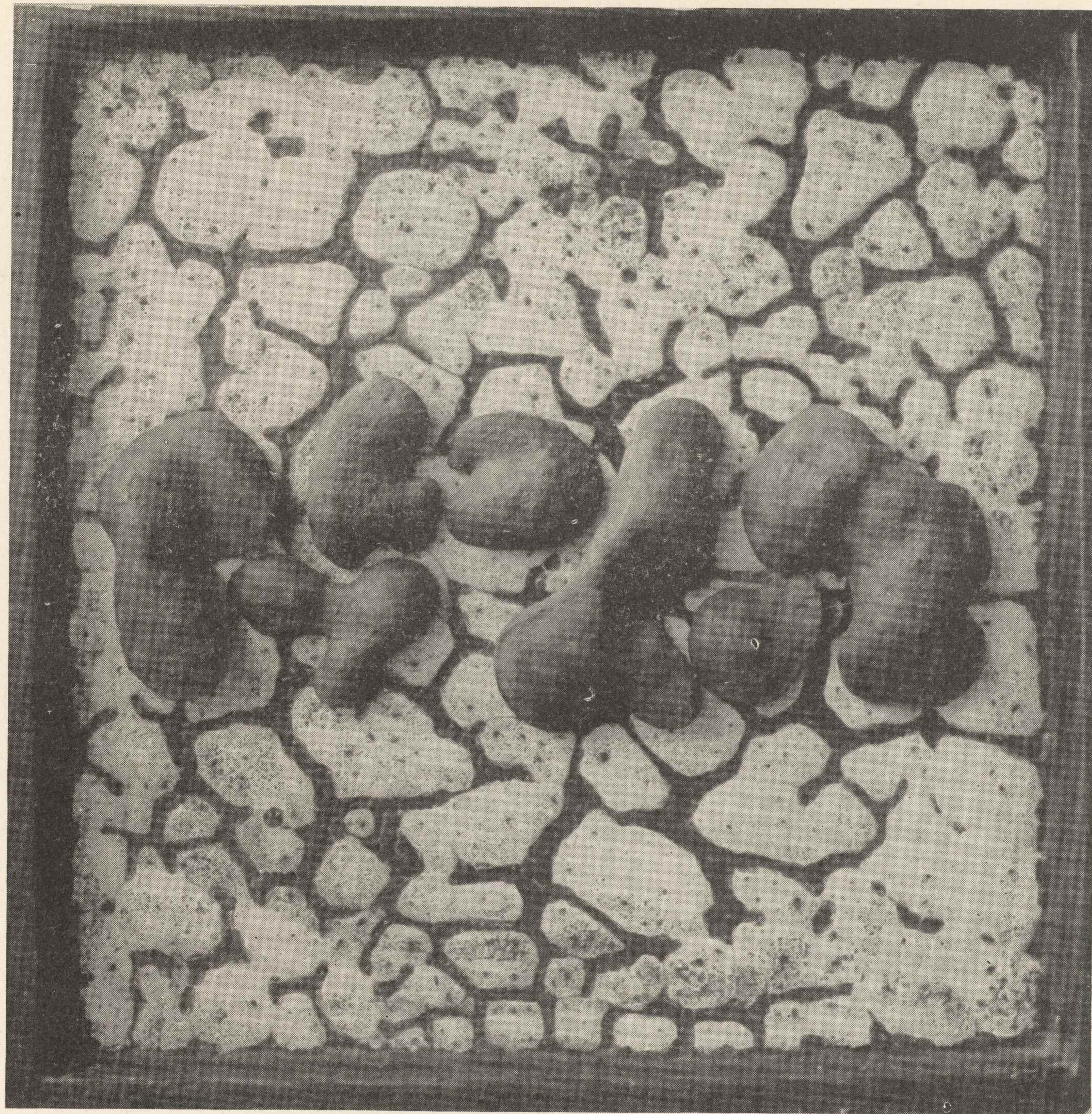
ANNA PIETROWIEC

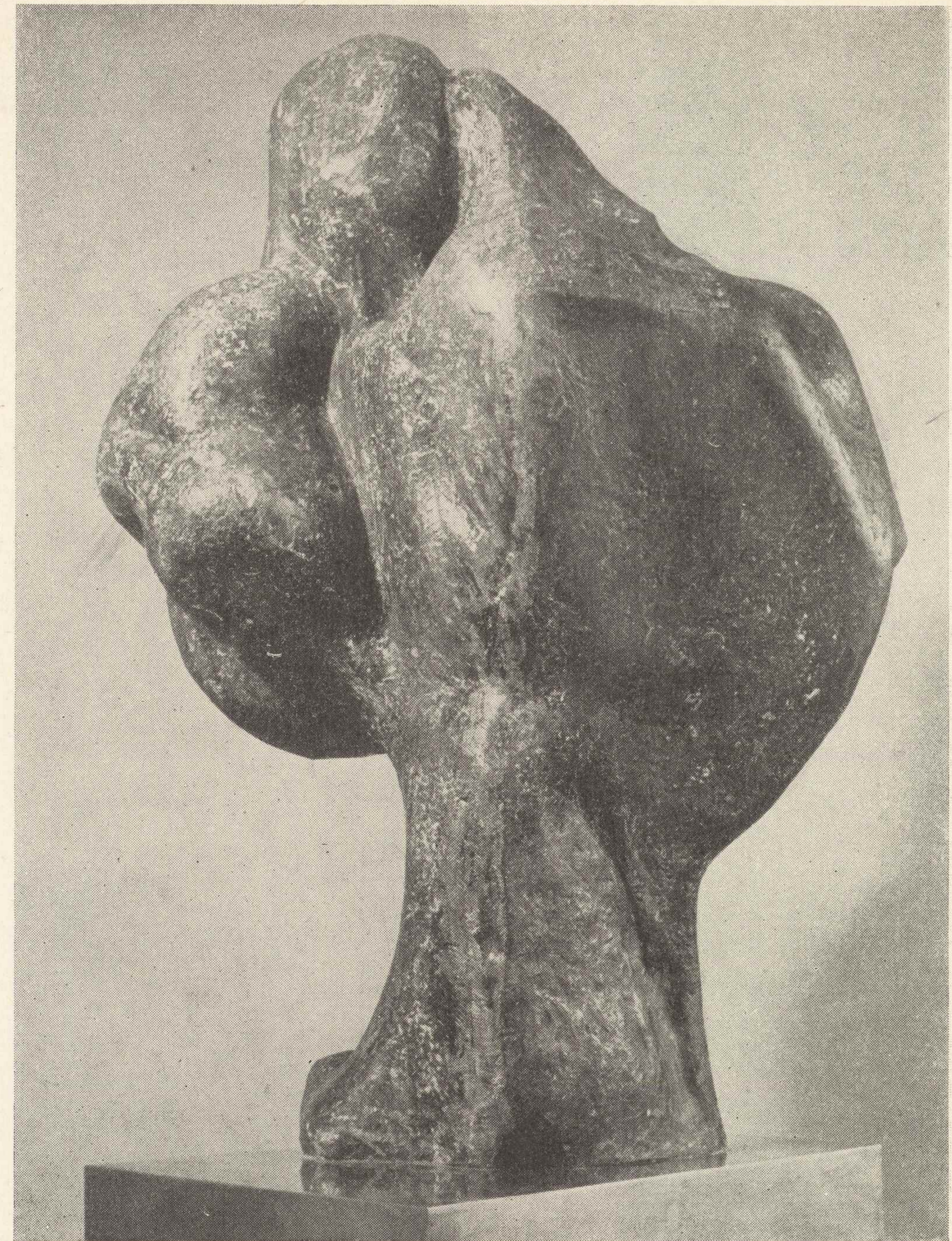
ADAM SMOLANA

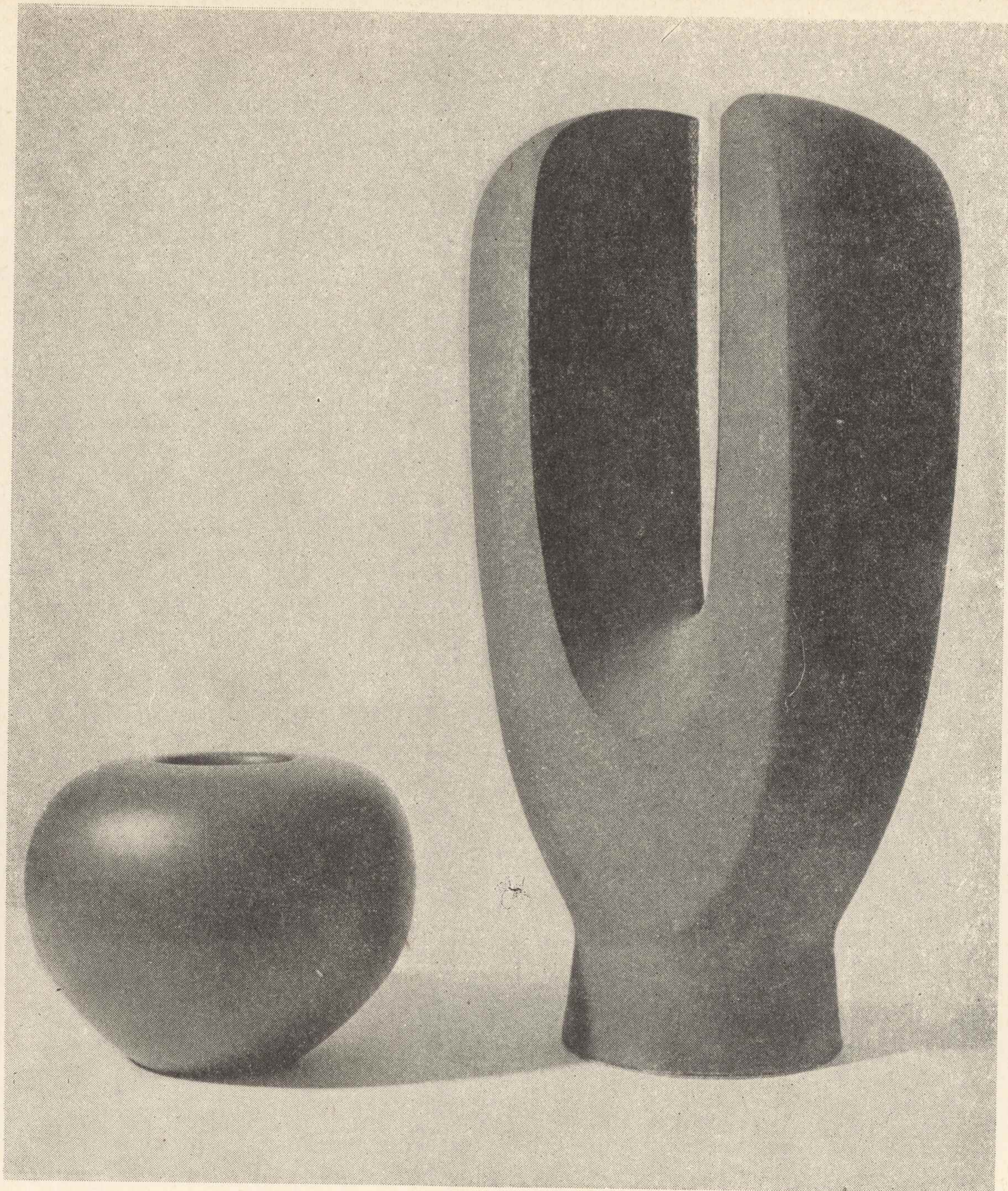
ROMUALD FREJER

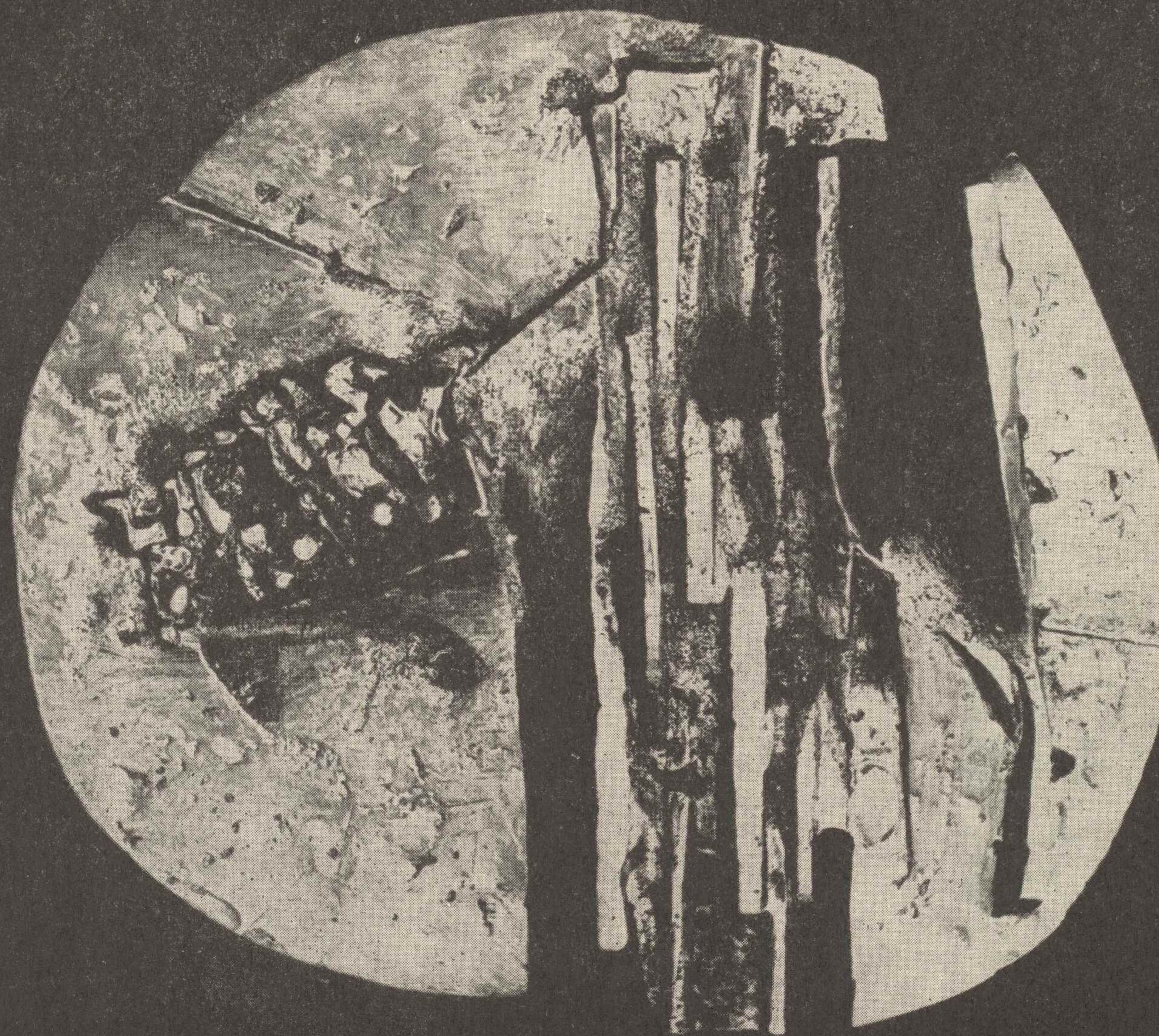
STANISŁAW KONIECZNY

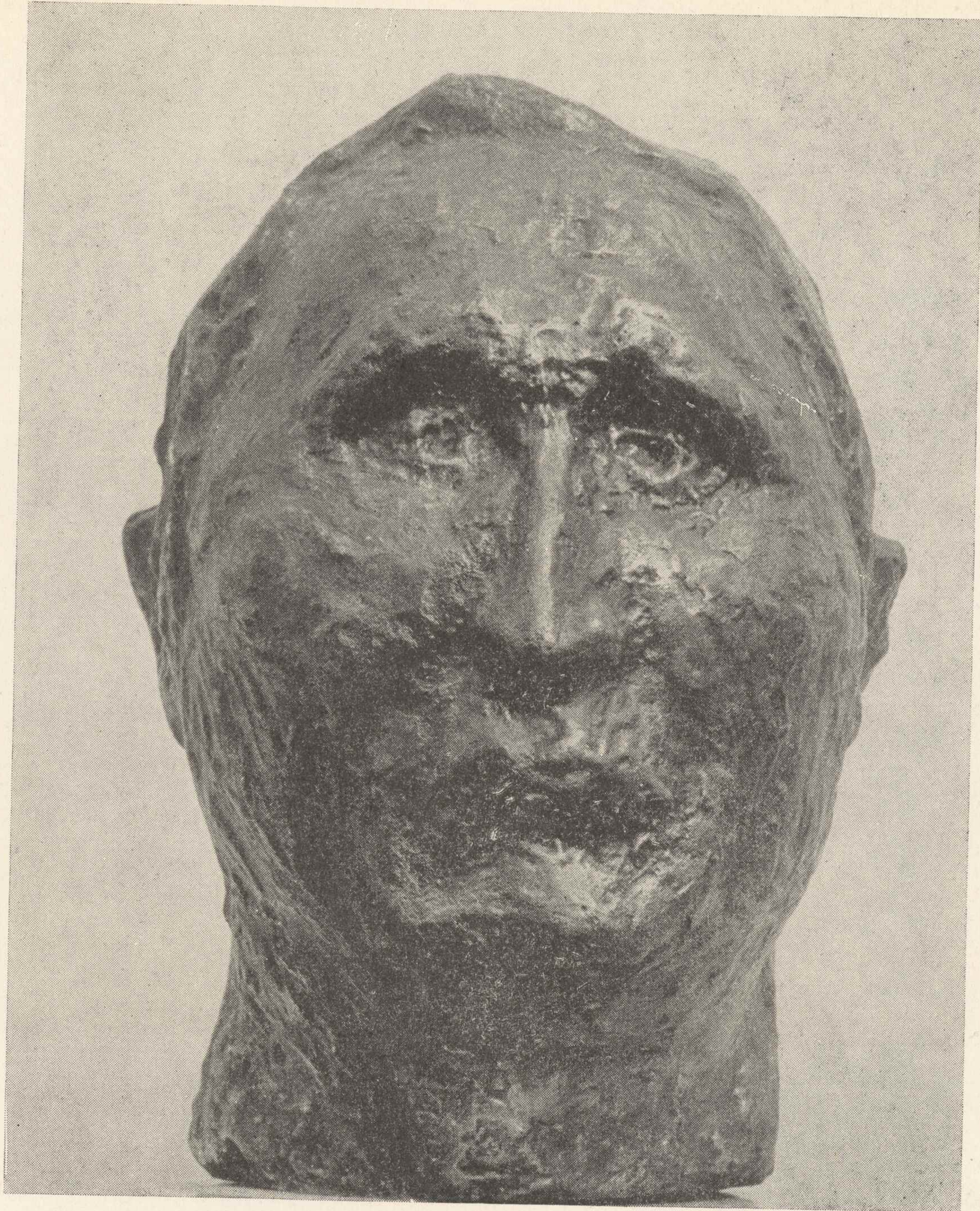
ZYGFRYD KORPALSKI

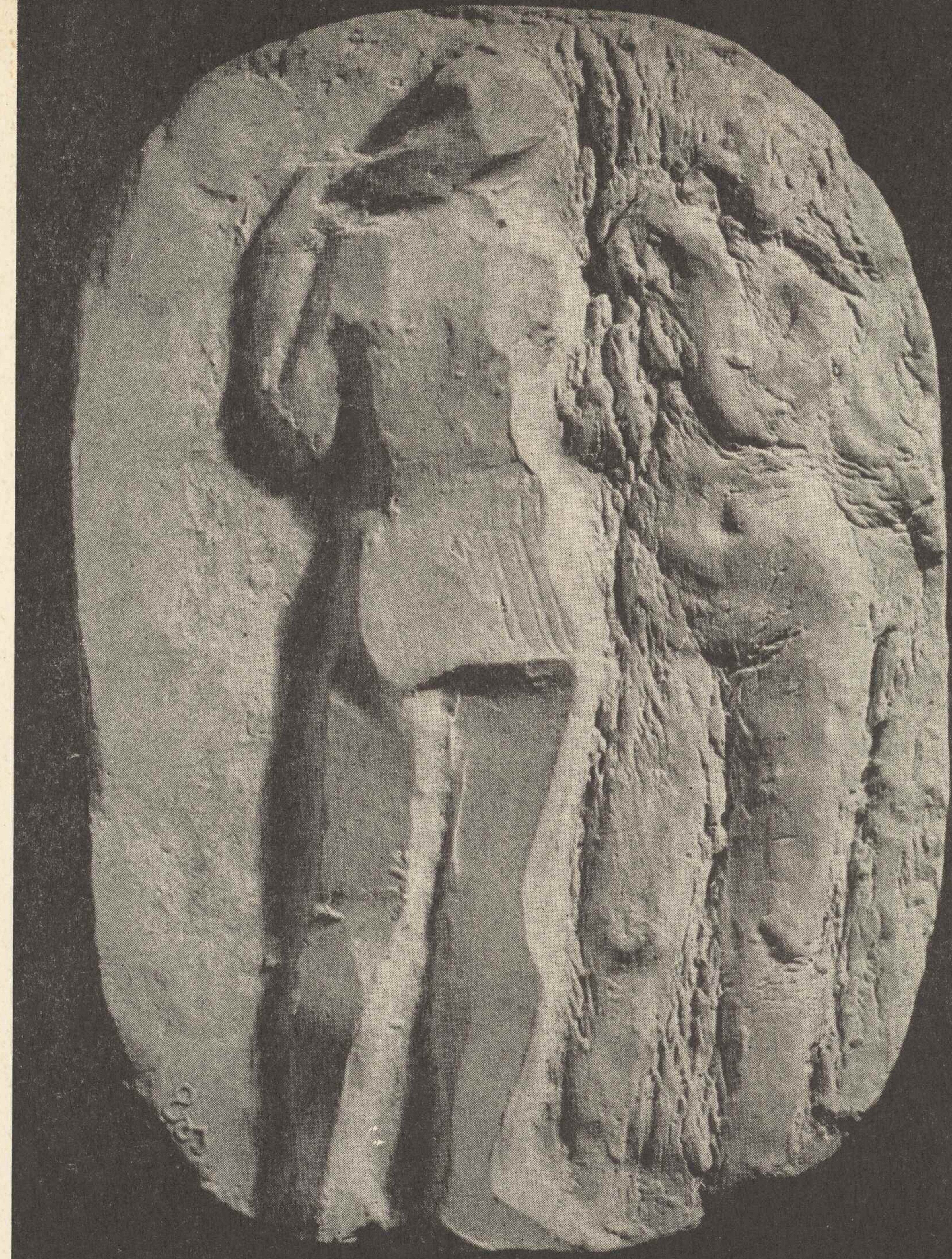
HENRYK LULA

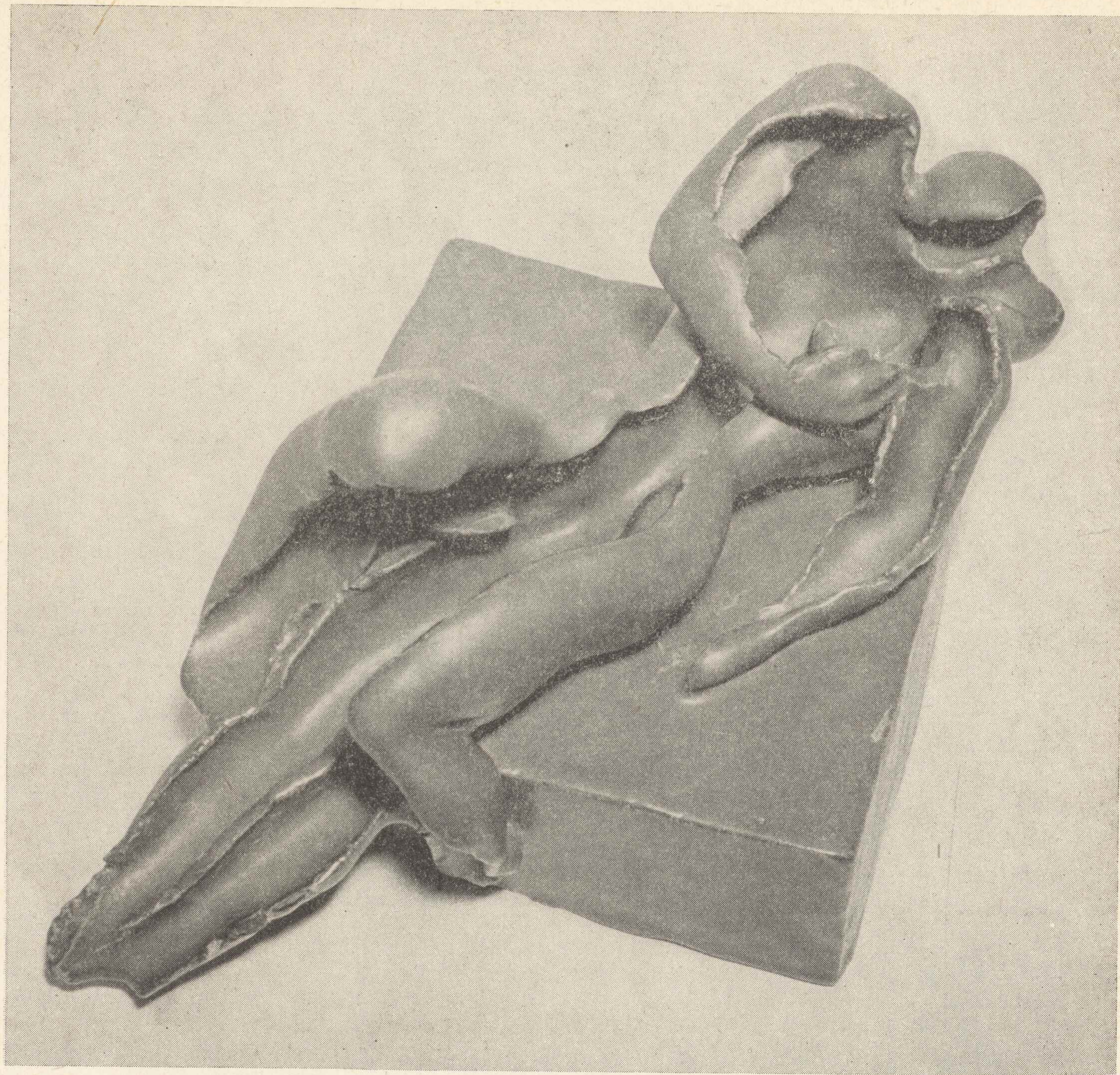
ROBERT PEPLIŃSKI

WIESŁAW PIETROŃ

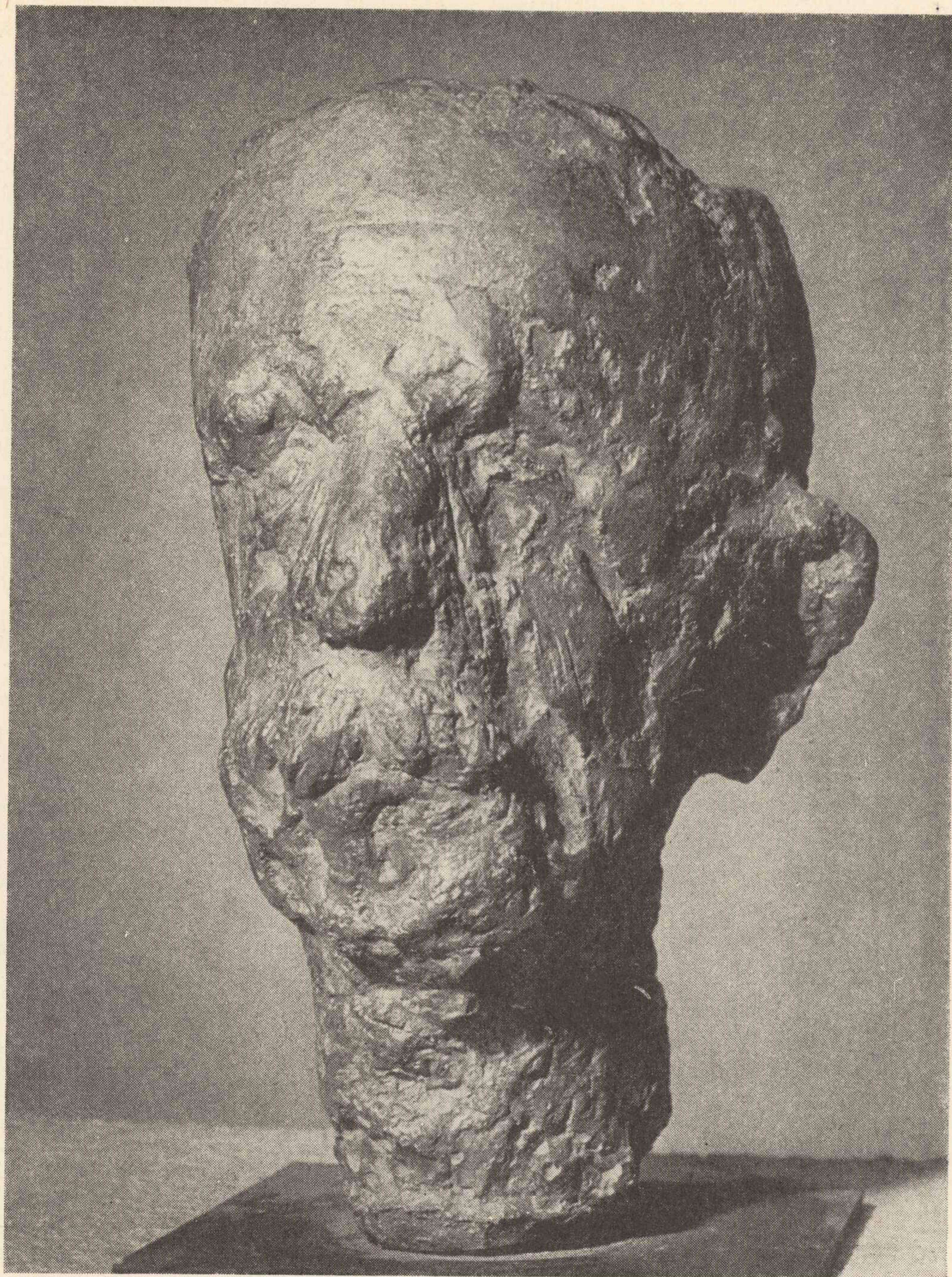

JANINA SCHMIDT-STEFANOWICZ

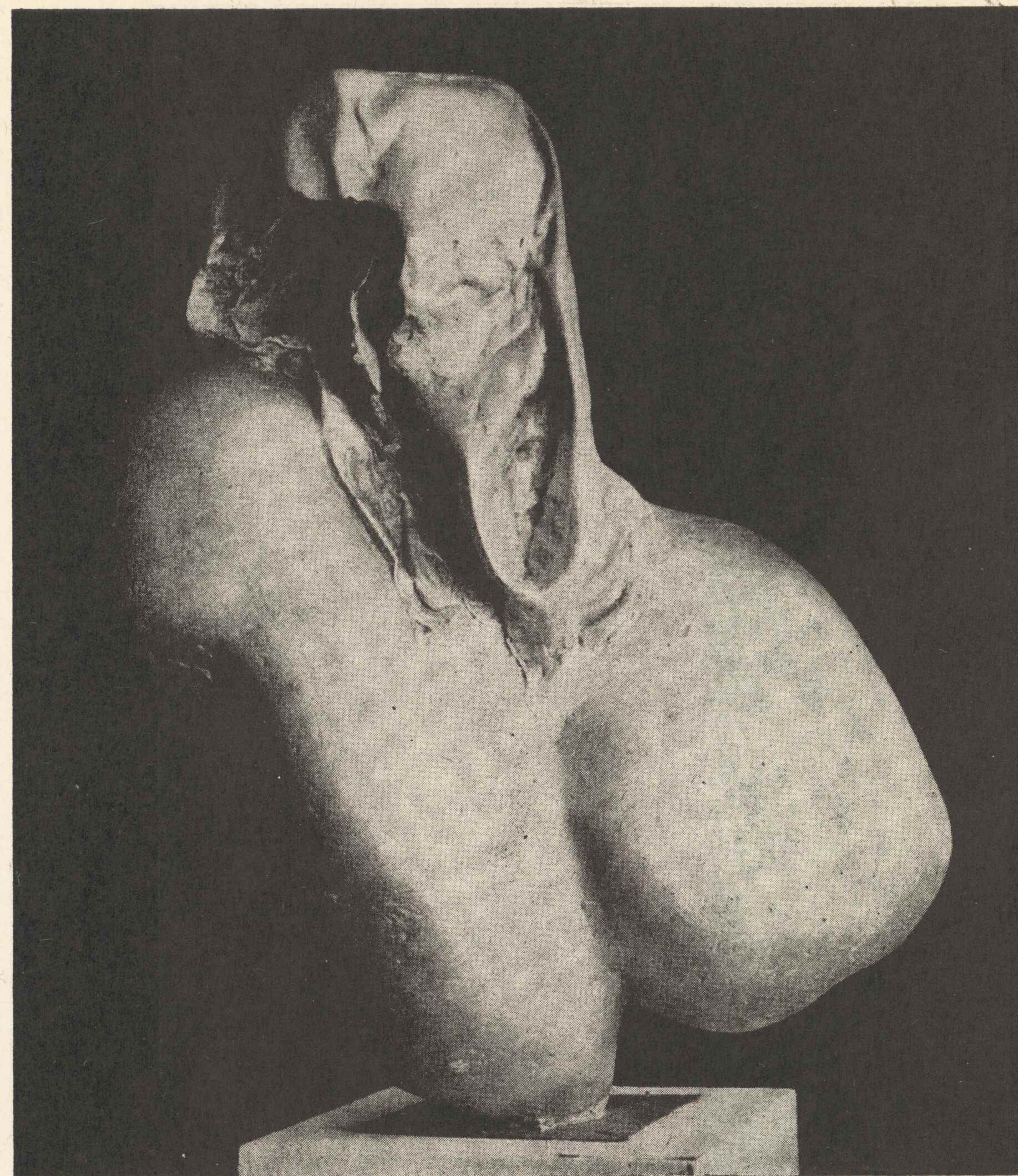

SWIETŁANA ZERLING

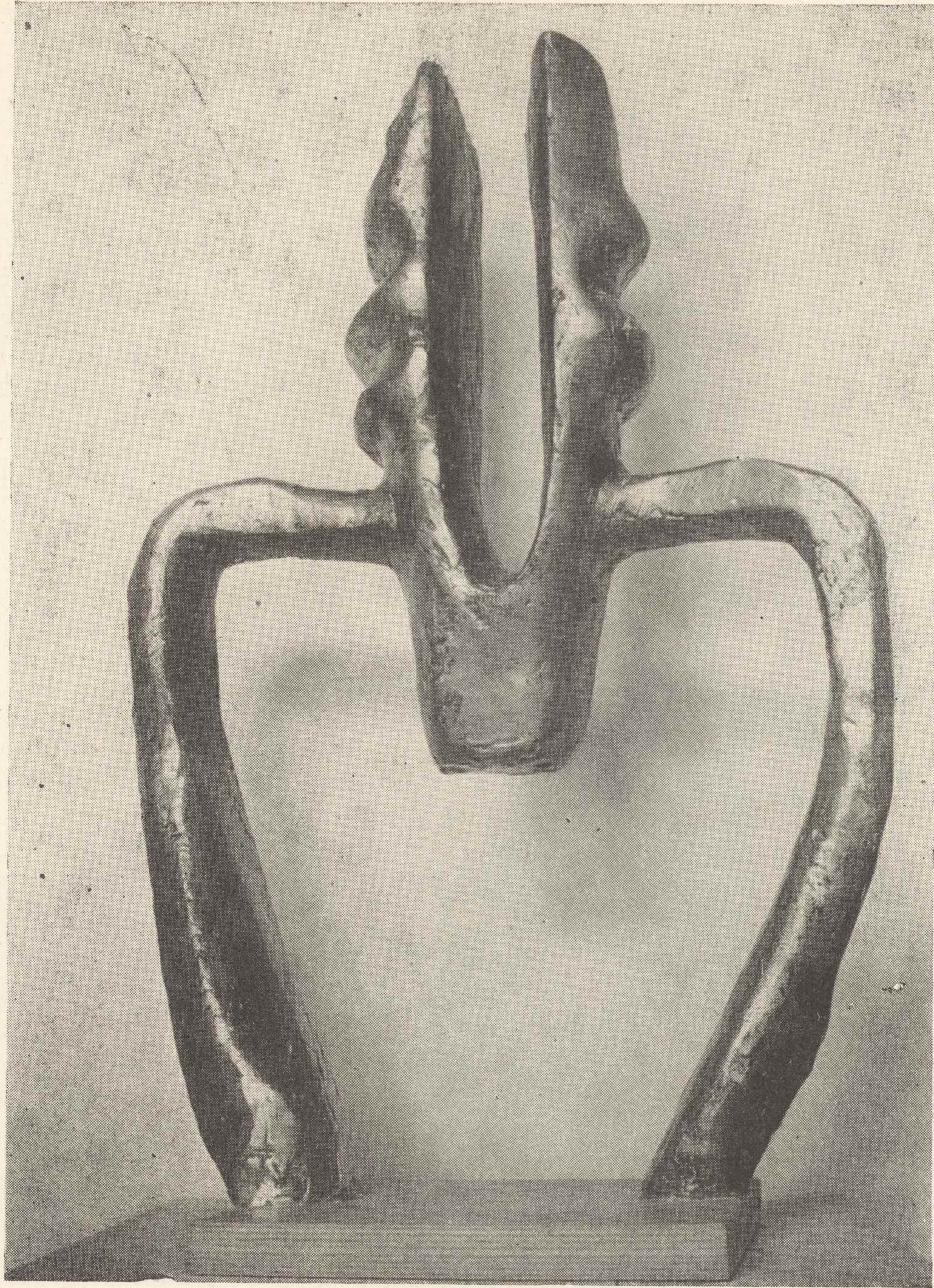

SŁAWOJ OSTROWSKI

STANISŁAW RADWAŃSKI

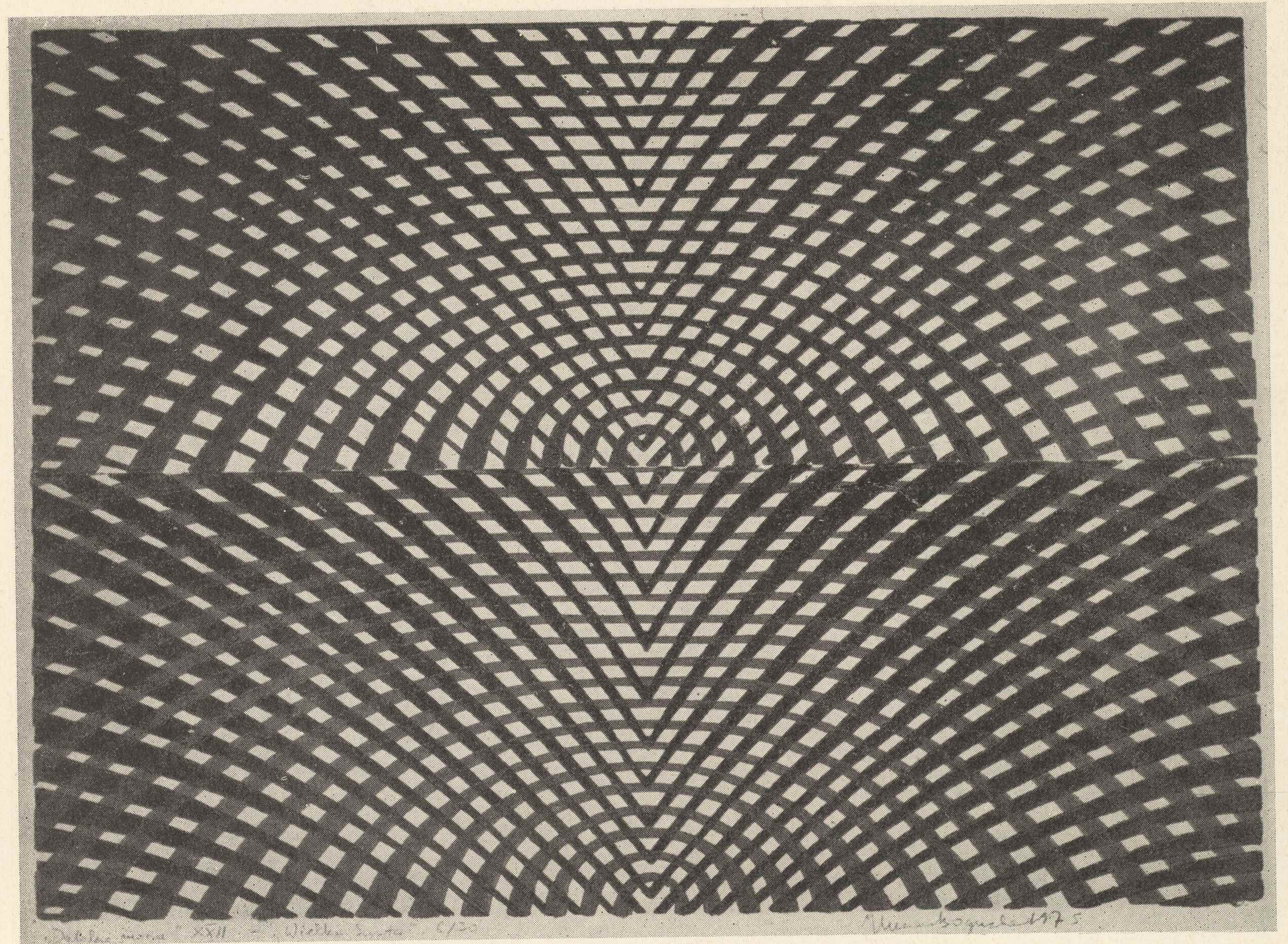

EDWARD SITEK

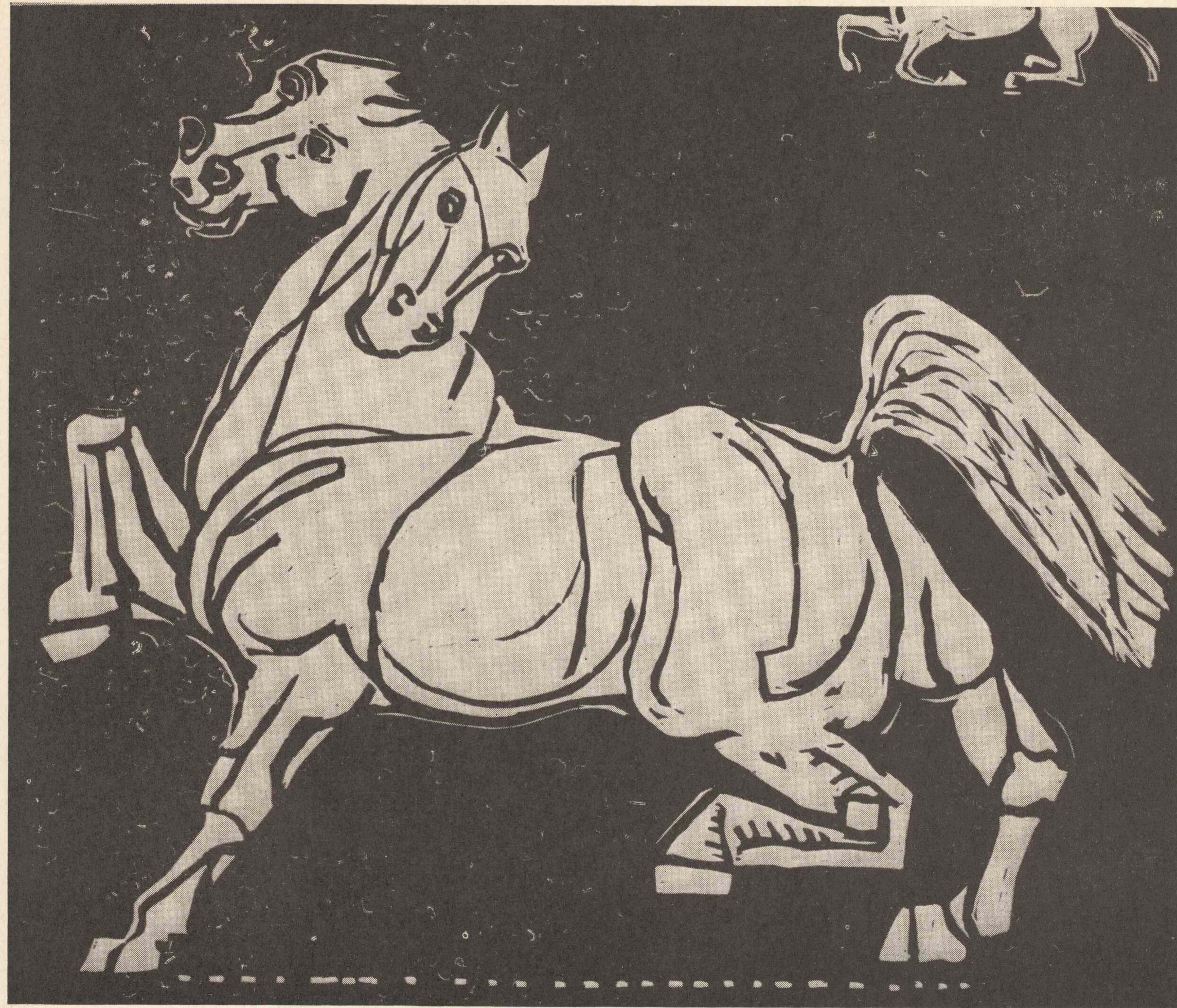
ALBERT ZALEWSKI

grafika

Delicacy of lines XXII - Wielka Siła 6/30 Irena Bogucka 1975

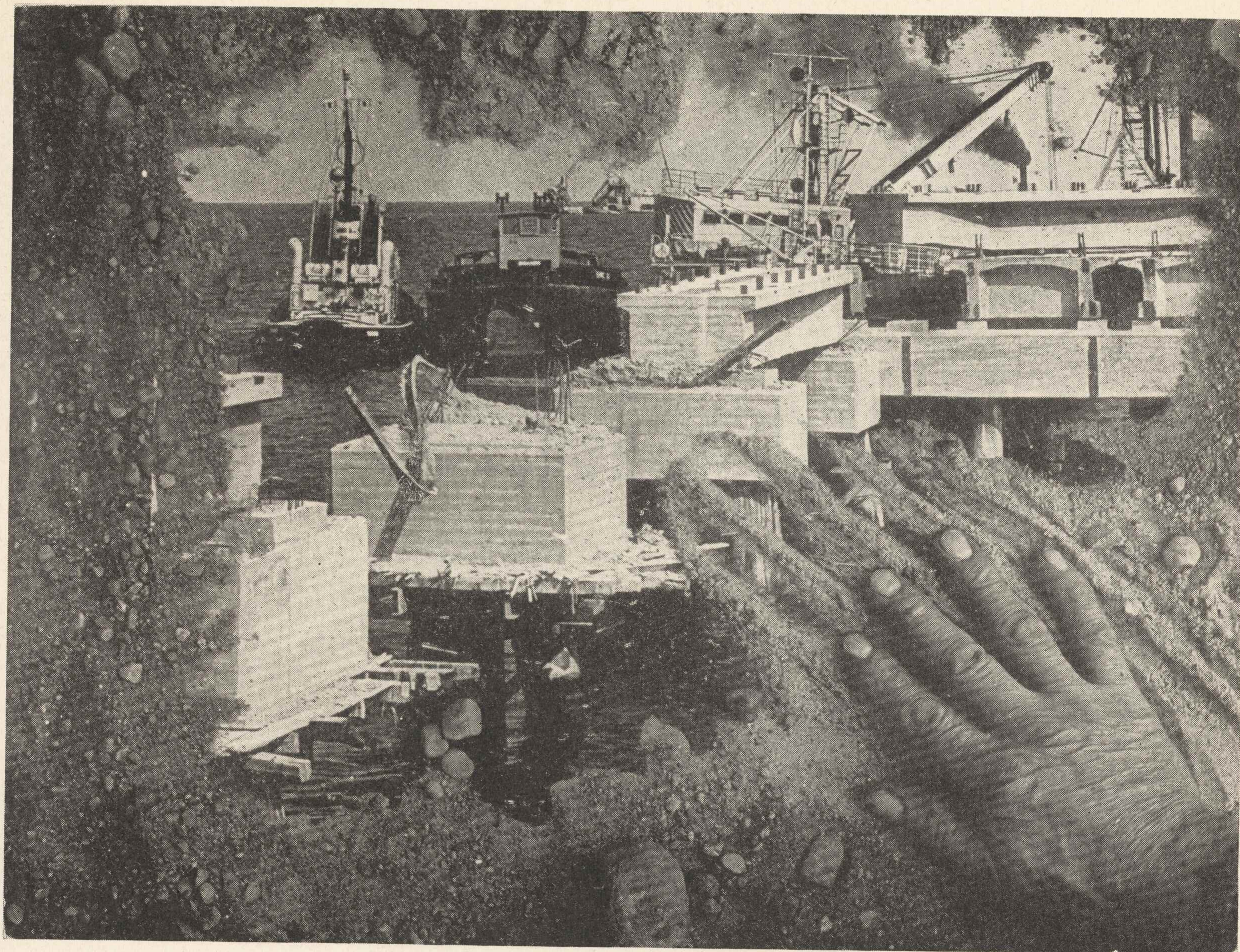
IRENA KURAN-BOGUCKA

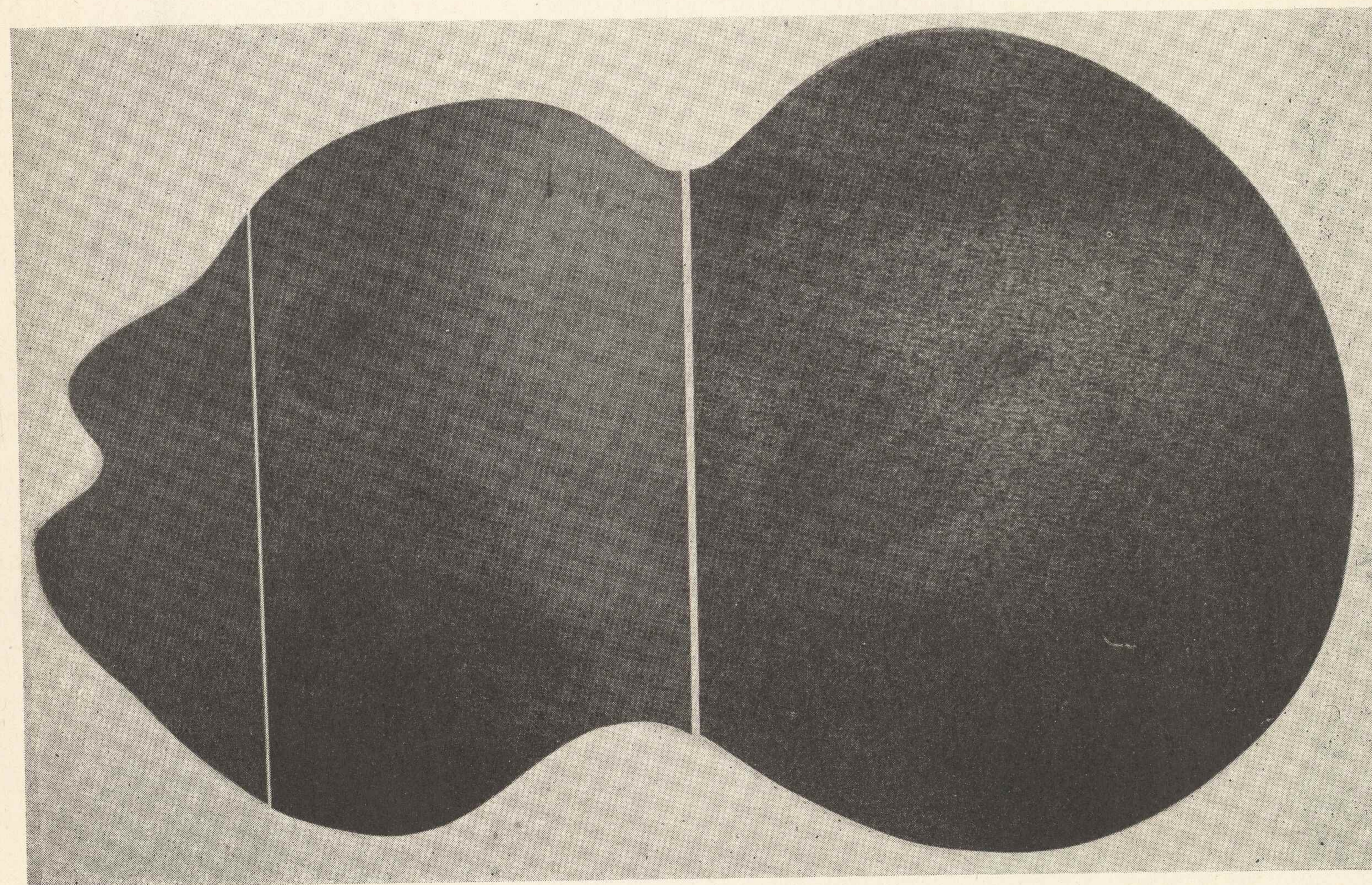
KRYSTYNA GÓRSKA

HENRYK MAĐRAWSKI

WŁODZIMIERZ HABEL

KRZYSZTOF NASFETER

JERZY OSTROGÓRSKI

ŁUKASZ ROGIŃSKI

STANISŁAW ŻUKOWSKI

Zakłady Graficzne w Toruniu
Nr Zam. 106 — G-8 — 1100 egz.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY